

CUPRINS

INTRODUCERE	2
CAPITOLUL I: ISTORIAGRAFIA ȘI ASPECTE TEORETICO – CONCEPTUALE PRIVIND ROLUL COMUNICĂRII STRATEGICE ÎN RELAȚII INTERNAȚIONALE...5	5
1.1. Cercetarea istoriografică a comunicării strategice în contextul relațiilor internaționale	5
1.2. Aspecte teoretico – metodologice privind studiul comunicării strategice în relații internaționale	13
1.3. Concluzii la primul capitol	21
CAPITOLUL II: COMUNICAREA STRATEGICĂ INTERNAȚIONALĂ: CONSIDERENTE GENERALE ȘI ABORDĂRI PRAGMATICE	23
2.1. Instrumente și factori ai comunicării dintre state ca element de bază a comunicării strategice internaționale	23
2.2. Comunicarea internațională în contextul globazării relațiilor internaționale	35
2.3. Concluzii la al doilea capitol	45
CAPITOLUL III: COMUNICAREA STRATEGICĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA LA ETAPA ACTUALĂ.....	46
3.1. Comunicarea vectorului european în contextul noilor evoluții de politică internă și externă a guvernelor din Republica Moldova.....	46
3.2. Comunicarea strategică în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova	51
3.3. Concluzii la al treilea capitol	56
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	58
BIBLIOGRAFIE	60

INTRODUCERE

Actualitatea și relevanța subiectului de cercetare. Tradiția cercetării în comunicarea internațională s-a schimbat semnificativ în ultimii ani. Dintr-o tradiție care provine de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial marcat de importanța comunicării pentru dezvoltare, astăzi asistăm la un câmp fragmentat de cercetare care se ocupă de mai multe subiecte (mediatizare, tehnologii și comunicare a informației, diversitate culturală etc.) și diferite zone geografice. Dincolo de dezbaterile teoretice, acest subiect reflectă legăturile dintre tradiția cercetării comunicării internaționale și problemele actuale care marchează lumea.

În relațiile internaționale, comunicarea globală pare să fi încurajat simultan globalismul și nemulțumirile sale, adică naționalismul, regionalismul, localismul și fundamentalismul. Datorită nivelurilor și ratelor inegale de dezvoltare economică a națiunilor, rezistența împotriva globalismului poate fi considerată o problemă cronică. Ca forță poate la fel de puternică ca globalismul în istoria modernă, naționalismul a fost inițial încurajat de tehnologia de imprimare (Anderson 1983).¹ Cu toate acestea, celelalte forme de rezistență împotriva globalismului sunt facilitate și de tehnologiile de comunicare. Din punct de vedere istoric, propulsia ideologică a naționalismului în statele naționale moderne a fost spre uniformitate în religie, limbă și etnie. Prin urmare, nu este de mirare că marile războaie ale secolului XX s-au rotit în jurul unor identități naționale care se ciocnesc. Războiul rece a mutat temporar accentul pe probleme ideologice. Epoca de după Războiul Rece este clar marcată de revenirea la rivalități și conflicte naționale, etnice și religioase. Între timp, globalismul este facilitat prin extinderea rețelelor globale de comunicare cu limba engleză ca lingua franca.

La pragul secolului al XXI-lea, lumea se confruntă cu multe contradicții, conștientizarea noastră datorându-se mult comunicării globale. Pe de o parte, după cum a susținut Francis Fukuyama (1989), capitalismul liberal pare să fi triumfat pentru a pune capăt istoriei contestațiilor ideologice. Pe de altă parte, istoria abia a început pentru acele națiuni marginalizate al căror acces tot mai mare la mijloacele de comunicare globală le aduce în atenția restului lumii.

Din punct de vedere tehnologic, noul mediu media global sfidează concepțiile tradiționale, necesitând o regândire teoretică a ceea ce trebuie văzut și cum să-l vedem. De ce o teorie formulată într-un moment în care țările nu erau la fel de conectate ca și astăzi ar continua să fie relevantă pentru societatea de rețea creată de internetul omniprezent? Când obiectul observației s-a schimbat, focalizarea lentilelor conceptuale ar capta aceeași imagine cu care a apărut înainte? În

¹ Anderson, Benedict. 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism*, rev. ed. London: Verso

aceste întrebări sunt implicate straturi de focalizare conceptuală și diferite formulări teoretice ale acestora. Acest lucru are implicații pentru cercetarea internațională în domeniul comunicării.

Așa cum a susținut Samuel Huntington, o „ciocnire de civilizații”² caracterizează propria noastră eră, deoarece noua putere economică și de comunicare permite civilizațiilor antice din Asia să conteste afirmațiile de adevăr ale națiunilor relativ noi din Europa și America. Cu toate acestea, datorită comunicării globale, un nou dialog al civilizațiilor se desfășoară și prin intermediul rețelelor internaționale de comunicare. Tehnologiile de comunicare permit ca vocile tăcute din trecut să fie auzite într-un Turn global al Babelului caracterizat de ură etnică și rasială veche și nouă. Dar rețelele de comunicații globale promovează, de asemenea, un nou ecumenism care conduce la negocierea noilor viziuni și etici globale asupra lumii.

Actualizarea subiectelor studiilor de comunicare internațională este combinată cu evoluția perspectivelor teoretice marcate de apariția de noi jucători internaționali. De exemplu, Grupul BRICS include Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud, care sunt puteri emergente cu economii în creștere. În ciuda diferențelor culturale și, uneori, a intereselor divergente, aceste țări încearcă să influențeze sistemul internațional din unghiuri economice, financiare și politice.

O astfel de schimbare în sistemul actorilor de stat duce la o abordare diferită a problemelor comunicării internaționale prin integrarea provocărilor legate de o schimbare a locurilor de putere la nivel internațional, globalizare, rețele, supraveghere sau terorism.

Scopul acestui studiu este de a prezenta o metodă actualizată a cercetării comunicării internaționale și de a propune perspective teoretice în ceea ce privește strategiile de comunicare a Republicii Moldova în sud-estul Europei.

Metodologia utilizată în acest studiu se bazează pe alegerea conținuturilor teoretice selectate în funcție de criterii bazate pe dimensiuni istorice și lingvistice, cu preocuparea unei distribuții geografice echilibrate a discursurilor politice în comunicarea internațională.

În general, sunt recunoscute două școli de gândire (tradiții) în domeniul comunicării internaționale: școala engleză și cea franceză. În cadrul fiecărei tradiții, autorii și textele mobilizate au adus o contribuție unică la înțelegerea condițiilor pentru apariția comunicării internaționale, de la începutul creștinismului până în perioada actuală, inclusiv Iluminismul. În plus, pozițiile autorilor cu privire la problemele economice, mass-media, politice și sociale care au apărut din anul 2000, dar ale căror începuturi datează din secolul anterior, au constituit un alt criteriu de selecție. În acest sens, alegerea autorilor este justificată pentru a înțelege mai bine contingentele actuale prin probleme ancorate istoric în jurul noțiunilor de universalism,

² Huntington, S. P. (2007). *Le choc des civilisations* (2e éd.). Paris, France: Odile Jacob.
DOI : 10.3917/comm.066.0238

internaționalizare, globalizare, globalizare, *glocalizare* sau diversitate culturală. În plus, pentru a răspunde caracterului internațional „cu adevărat” al gândirii noastre și dimensiunii practice a comunicării internaționale, au fost trase exemple din toate regiunile lumii.

Structura tezei. Pentru a atinge obiectivele tezei, prima parte a textului prezintă originile comunicării internaționale; a doua parte analizează axele teoretice „tradiționale” ale comunicării internaționale și clasificările acestora; iar ultima parte propune perspective pentru cercetare în comunicarea internațională în Republica Moldova.

Cuvinte cheie: comunicare internațională, teorii ale comunicării internaționale strategice, dezvoltarea comunicării strategice internaționale, politica comunicării strategice internaționale.

CAPITOLUL I: ISTORIAGRAFIA ȘI ASPECTE TEORETICO – CONCEPTUALE PRIVIND ROLUL COMUNICĂRII STRATEGICE ÎN RELAȚII INTERNAȚIONALE

1.1. Cercetarea istoriografică a comunicării strategice în contextul relațiilor internaționale

Termenul de comunicare provine din latinescul „communicare” care înseamnă a face schimb. Este „faptul că cineva, o companie, își informează și promovează activitatea publicului, își menține imaginea prin orice proces media”³. Este, de asemenea, să fii într-o relație cu cineva, într-o relație cu cineva. Este un concept master care folosește mai mulți termeni care desemnează aceeași activitate. De asemenea, există adesea confuzie între comunicare și alte discipline partenere sau acțiuni similare. „Astăzi conceptul de comunicare nu este ușor de definit, așa că ne pierdem între multiplele semnificații care îi sunt atribuite. Acest lucru se explică prin faptul că este folosit pentru a desemna semnificații destul de diferite: sponsorizare, relații publice, publicitate, comunicare internă, televiziune, internet, evenimente ...” Toate aceste motive l-au determinat pe Lucien Sfez să spună că „nu vorbim niciodată la fel de mult despre comunicare ca într-o societate care nu mai știe să comunice cu sine”⁴.

Unul dintre principiile acestei comunicări este că se desfășoară peste tot (în companii publice sau private, sferele publice ale ministerelor, administrațiilor sau autorităților locale, în domeniul asociativ, în fundații sau organizații neguvernamentale și organizații internaționale) la orice timp și cu caracteristici specifice fiecărui utilizator.

Thierry Libaert definește, pe site-ul său web, comunicarea organizațiilor „ca procesul de ascultare și emiterea de mesaje și semne destinate unui anumit public și care vizează îmbunătățirea imaginii, consolidarea relațiilor sale., Promovarea produselor sau serviciilor sale, apărarea interesele sale”⁵.

Astăzi este un instrument esențial pentru orice organizație pentru a-și atinge obiectivele. Toate organizațiile sunt chemate să comunice eficient.

Pentru a avea rezultatele dorite, este necesar să construim comunicarea în jurul unei strategii bine concepute. Această nevoie este recunoscută în organizațiile internaționale, în special în cele care își desfășoară activitatea în țările în curs de dezvoltare, care se găsesc între „ciocanul” constrângerilor financiare, popularizarea imaginii lor și „nicovală” a dimensiunii nevoilor acestor țări. Ca răspuns la această serie de dificultăți întâmpinate, strategia de comunicare destinată publicului pentru a îmbunătăți reputația organizației își găsește întreaga rațiune de a fi. Factorul

³ Nezha Rida, La communication sociale en matière de protection de l'enfance : cas de l'UNICEF-Maroc mémoire du cycle supérieur, ISIC, Rabat, 2000

⁴ Lucien Sfez, La communication, PUF, « Que sais-je ? », 1991, p.4

⁵ Nezha Rida, La communication sociale en matière de protection de l'enfance : cas de l'UNICEF-Maroc mémoire du cycle supérieur, ISIC, Rabat, 2000

„internațional” în științele sociale este revendicat de mai multe discipline. Pare ambițios să dorim să prezentăm originile comunicării internaționale, deoarece contururile sale sunt complexe. Într-adevăr, înainte de a fi teoretizată, comunicarea internațională era o practică accesibilă indivizilor, entităților și grupurilor aparținând diferitelor națiuni.

Potrivit lui **Fischer și Merrill** (1974), comunicarea internațională este la fel de veche ca istoria oamenilor și a națiunilor. Pentru ei, de exemplu, în Biblie, accentul este pus pe comunicarea între națiuni și învățăturile lui Hristos au fost pe transmiterea informațiilor peste granițele țării. Pentru alți autori, originile comunicării internaționale se întorc la dezvoltarea telegrafului sau a mijloacelor moderne de comunicare, cum ar fi nave, trenuri, drumuri. Cu alte cuvinte, originile comunicării internaționale se întorc la originile comunicării în sine.

Alte elemente simbolizează și ideea de comunicare internațională practică de oameni. Astfel, limba este un simbol al comunicării internaționale. În timp ce unii autori au analizat relația contrastantă dintre oralitate și scriere (**Goody**, 1977)⁶, aici este mai mult o chestiune de limbaj ca mijloc de comunicare internațională.

Potrivit lui **Fougeyrollas** (1987)⁷, apariția naționalităților și formarea națiunilor au avut loc în raport cu schimbări lingvistice profunde.

În Occident, de exemplu, **Anderson**⁸ analizează motivele declinului primelor comunități imaginate. Știm că latina a fost multă vreme *lingua franca* din această regiune a lumii. Cu toate acestea, în Europa de Vest, latina și-a pierdut locul sacru: în 1500, 77% din cărțile publicate la Paris erau în latină, iar după 1575, majoritatea cărților publicate erau în franceză.

Mowlana (1997), unul dintre fondatorii domeniului comunicării internaționale, susține că comunicarea internațională ca domeniu de studiu provine din tradițiile de cercetare în relațiile internaționale. Mai mult, analiza sa încorporează mai multe aspecte legate de diplomație.

Merrill și Fischer (1974)⁹, la rândul lor, propun cinci sfere în comunicarea internațională:

- 1) Teoria în comunicarea internațională;
- 2) O abordare descriptiv-comparativă;
- 3) Rolul mass-media în dezvoltarea națională;
- 4) Metode de raportare a știrilor internaționale; și
- 5) Comunicare financiară internațională și internațională.

Smith (1974), la rândul său, descrie contururile comunicării internaționale în funcție de:

⁶ Goody, J. (1977). *The Domestication of the Savage Mind*. Londres, Angleterre : Cambridge University Press

⁷ Fougeyrollas, P. (1987). *La Nation. Essor et déclin des sociétés modernes*. Paris, France : Fayard.

⁸ Anderson, Benedict. 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism*, rev. ed. London: Verso

⁹ Fischer, H. D. et Merrill, J. C. (1974). *International Communication* (2e éd.). New York, NY: Hastings House. DOI: 10.1080/10948007709489076

- 1) Negocierile dintre diplomați;
- 2) Activitățile agențiilor internaționale de știri;
- 3) Crearea de impresii despre turiști și alți migranți; impactul masiv și neplanificat al cărților, filmelor și producțiilor artistice în țări străine;
- 4) Contact internațional cu studenți, educatori, oameni de știință și experți în asistență tehnică;
- 5) Negocieri în comunitatea internațională de afaceri;
- 6) Activitățile misionarilor și mișcărilor religioase internaționale;
- 7) Activitatea grupurilor internaționale de presiune precum sindicatele, camerele de comerț și partidele politice; și activități filantropice internaționale.

Punctul comun dintre acești autori este prezentarea portretului domeniului comunicării internaționale așa cum a fost imaginat la sfârșitul celui de-al doilea război mondial până în anii 1970, ancorându-l într-un raport marcat de diferențele dintre națiuni. Așa cum ilustrează definiția lui **Maletzke**: „comunicarea internațională are loc la scara țărilor sau națiunilor, adică peste granițe” (1974, p. 478)¹⁰.

Pentru **Mattelart** (1996), comunicarea internațională - sau mai bine zis internaționalizarea comunicării, pentru a-i folosi termenii - este fiica a două universalisme: iluminismul și liberalismul. Potrivit lui **Mattelart** (1996), „comunicarea internațională apare cu naționalismul modern care aduce teritoriul în existență ca temelie a suveranității și a unei comunități imaginare” (p. 5). Iluminismul a marcat ideea de modernitate și perfectibilitatea societăților umane. Această eră a fost condusă de dorința de a răspândi fericirea pe o scară universală. În acest sens, adepții săi (**Diderot**, **Voltaire**) credeau în libertatea de comunicare (gândire, opinii, cărți) fără nicio constrângere.

În ceea ce privește liberalismul, acesta se baza pe ideea pieței libere dragă lui **Adam Smith**, fondatorul economiei clasice. Această piață liberă nu a afectat doar economia, ci și alte aspecte ale societății, cum ar fi ideea unei prese libere. Iluminismul și liberalismul au constituit valori care trebuie difuzate la scara planetei, făcând astfel referire la un universalism necesar. Cu toate acestea, aceste valori sunt cele ale unei „lumi” definite de **Braudel**, adică „Un spațiu geografic al cărui, centru”, care poate fi un oraș, o regiune sau o, „națiune”, se va proiecta din punct de vedere economic și cultural în exterior”.

¹⁰ Maletzke, G. (1974). Intercultural and International Communication. Dans H. D. Fischer et J. C. Merrill (dir.), International communication (2e éd. ; p. 477-484), New York, NY : Hastings House.

În consecință, se dezvoltă o economie mondială sau mai sigur un sistem mondial (Amin, Arrighi, Gunder Frank, Wallerstein, 1990)¹¹ care necesită utilizarea mijloacelor de comunicare pentru a exporta și a impune mai bine.

Cu toate acestea, dacă aceste perspective au meritul de a circumscrie domeniul comunicării internaționale, evidențiind în același timp vastitatea domeniilor și domeniilor acoperite, ele trec cu oarecum în vedere problemele puterii, precum și problemele ideologice care au marcat începutul cercetării în comunicarea internațională. La fel, aceste analize nu reușesc să observe că tradiția cercetării internaționale a comunicării a fost marcată în special de studii de caz axate pe relațiile dintre cele două superputeri ale vremii (Statele Unite și URSS) și pe impactul relațiilor dintre puterile occidentale și țările în curs de dezvoltare din Africa, Asia și America Latină.

Secolul XXI marchează mai multe schimbări în comunicarea internațională, iar articolul nostru, în timp ce evidențiază sosirea de noi jucători și noi provocări, oferă noi perspective în această fructuoasă tradiție de cercetare. Ne gândim în special la adaptarea modelului industriilor culturale odată cu apariția unor noi actori precum Bollywood, Nollywood sau industriile media din America Latină.

Drepturile omului în comunicarea internațională. Necesitatea alinierii la o multitudine de norme, valori și actori internaționali, inclusiv drepturile omului universale, este subiectul de discuții în relațiile internaționale actuale, deoarece caracterul universal al acestor drepturi și respectul pentru acestea din urmă constituie condiții prealabile pe care se bazează procesul de democratizare a statelor, precum și acțiunile și misiunile desfășurate de toți actorii internaționali și globali (Landry, 2013, p.277).

Prin încercarea de a se alinia la normele și valorile drepturilor universale ale omului, exercitarea rolului comunicării în contextul internațional actual poate participa astfel la realizarea acestor drepturi, contribuind la trei elemente specifice care sunt: dezvoltarea deplină a drepturilor omului, democratizarea societăților și rezolvarea multor provocări sociale, economice și politice care promovează dezvoltarea umană (Landry, 2013, p. 35).

Landry (2013) reamintește că drepturile omului sunt definite după cum urmează: drepturile omului constituie un set de drepturi și libertăți la care toate ființele umane, bărbați și femei, indiferent de condițiile lor specifice, originile etnice, apartenențele lor culturale, credințele lor religioase sau orientările lor sexuale, au dreptul moral și legal. Dacă sunt în primul rând un precept moral, adică un ansamblu de principii pe baza cărora este necesar să se stabilească o ordine

¹¹ Amin, S., Arrighi G., Gunder Frank A. et Wallerstein, I. (1990). Transforming the Revolution : Social Movements and the World-System. New York : Monthly Review Press

socială, drepturile omului sunt, de asemenea, codificate în organele juridice naționale și internaționale, care le definesc concret și promovează realizarea lor.

Pentru **Nickel** (2007, p. 35), drepturile omului constituie, printre altele, standarde obligatorii care trebuie respectate; sunt universale și se aplică tuturor, fără excepție; nu depind de recunoașterea existenței guvernelor naționale.

Declarația universală a drepturilor omului reunește două familii principale de drepturi care se regăsesc permanent în discursurile publice în comunicare strategică internațională:

- Drepturile civile și politice care reunesc drepturile și libertățile ce trebuie să protejeze integritatea fizică și psihologică a individului, să îi asigure un statut juridic, precum și recunoașterea legală a drepturilor sale, să-și protejeze drepturile împotriva arbitrariului puterilor. semenilor săi și protejează libertățile sale fundamentale (Landry, 2013, p. 23). Dintre aceste drepturi civile și politice enumerate în Declarația universală, un ecou deosebit îl are exercitarea comunicării (precum dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, dreptul de a participa la afaceri publice, dreptul de întrunire și asociere, dreptul la privat viața, dreptul la mișcare, dreptul la libertatea conștiinței, gândirii și religiei).

- Drepturile economice, sociale și culturale grupând drepturi care trebuie să asigure standarde de viață compatibile cu demnitatea umană și realizarea fiecărei persoane (**Landry**, 2013, p. 23). Printre aceste drepturi, Declarația prevede dreptul la securitate socială, dreptul la muncă, dreptul la condiții de muncă echitabile, satisfăcătoare și nediscriminatorii, dreptul la educație, dreptul de a participa la viața culturală etc.

Aceste drepturi enumerate și detaliate în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1 decembrie 1948 nu sunt, totuși, consacrate, iar valoarea declarativă a textului Declarației nu obligă statele să își modifice practicile pentru a le respecta. Punerea în aplicare și protecția drepturilor omului necesită, de asemenea, o actualizare regulată și progresivă către afirmarea unei culturi și a unui limbaj al drepturilor omului propagate de diferiții actori din lumea dezvoltării și comunitatea internațională, ceea ce se regăsește cu regularitate în discursurile din comunicare strategică internațională.

Mai mult, această progresie către o universalitate eficientă a drepturilor omului nu are loc cu aceeași viteză pentru toate categoriile de drepturi a căror protecție variază în special în funcție de generația căreia le aparțin. Astfel, așa-numitele drepturi de primă generație (drepturi și libertăți) beneficiază de o protecție puternică în sensul că sunt obligații pentru state. Așa-numitele drepturi de a doua generație (drepturile creditorilor) beneficiază de o protecție moderată, adică statele trebuie să asigure realizarea progresivă a acestor drepturi, luând în considerare resursele de care dispun pentru a face acest lucru. În cele din urmă, așa-numitele drepturi de a treia generație (dreptul

de solidaritate) se bucură de o protecție redusă, deoarece nu constituie norme de drept recunoscute la nivel internațional (**Landry, 2013**).

Din punct de vedere politic, limbajul drepturilor omului atrage o lume în care este acceptat că acțiunile autorităților publice pot fi limitate de anumite norme de bază, cum ar fi, de exemplu, normele de democrație, standardele de egalitate tratament, standarde ale libertăților individuale și standarde care guvernează procesul judiciar prin care statul poate priva oamenii de libertatea și securitatea lor.

Din punct de vedere social, limbajul drepturilor omului și standardele de bază care decurg din acestea vizează „propagarea unei concepții a ființei umane ca persoană îndreptățită la drepturi, demnă, liberă și egală cu ceilalți, capabilă să preia conducerea și participă pe deplin la decizii și la viața comunității lor” (**Landry 2013**).

Acest limbaj universalist, ca ideal al justiției prin norme morale și juridice, precum și prin egalitatea tuturor oamenilor în ceea ce privește dreptul lor la demnitate, este controversat de o teză relativistă care denunță concepțiile occidentale ale demnității, libertății și dreptății care ar astfel să se impună popoarelor cu tradiții culturale diferite. Confruntat cu această critică, Landry sugerează luarea în considerare a universalismului drepturilor omului „atât ca postulat, cât și ca proiect” și, astfel, să aplice un principiu apărut pe scară largă de diferenții actori ai comunității internaționale și ai lumii dezvoltării (**Landry, 2013, p 2 1**).

Drepturile asociate drepturilor de exercitare sunt: libertățile de opinie, de exprimare și de informare; libertățile de gândire, conștiință și religie; libertățile de întrunire și asociere; dreptul la autodeterminare; dreptul de a participa la afaceri publice; dreptul de a participa la toată viața culturală; libertatea artistică și științifică.

Contribuția comunicării în realizarea drepturilor omului

Comunicarea participă la realizarea drepturilor omului contribuind la trei elemente specifice care sunt dezvoltarea deplină a indivizilor, democratizarea societăților și rezolvarea a numeroase provocări sociale, economice și politice. (**Landry, 2013**).

Înainte de a detalia contribuția comunicării la drepturile omului prin aceste trei elemente, pare relevant să se distingă conceptele de informație și comunicare. Landry oferă următoarea explicație: Informațiile sunt date transmise de la un expeditor la unul sau mai mulți destinatari care o introduc, o interpretează și reacționează la aceasta. Un act de comunicare este o intrare într-o relație prin care două sau mai multe părți sunt implicate, prin schimbul reciproc de informații, în stabilirea relațiilor dintre ele. Conceptul de comunicare încorporează o idee de partajare, dialog, interacțiune și comunitate absentă în noțiunea de informație.

În timp ce comunicarea necesită în mod necesar transmiterea informațiilor - putem comunica doar prin schimbul de mesaje, fie ele fizice, vizuale, olfactive sau auditive - informațiile ar putea foarte bine să nu genereze comunicare și să evacueze orice participare activă a destinatarului.

Ravault (2005) duce diferența dintre informație și comunicare încorporând puțin mai mult prin încorporarea noțiunii de realitate și adevăr. În ceea ce privește practica comunicării, considerată în Franța și Marea Britanie, Ravault indică faptul că este văzută ca „opusă” informației, deoarece „alegerea a ceea ce se observă depinde mai ales de pasiunile, problemele și interesele destinatarilor”. Practica de comunicare va fi astfel „contaminată cu cultura locală” și va viza mai ales să modifice imaginea pe care un public țintă și-a construit-o despre realitate sau fapte. Nu mai este o chestiune de certitudine în ceea ce privește cunoașterea sau adevărul, ci doar o popularizare a ceea ce pare adevărat pentru destinatari și descris prin „o realitate comunicațională”. Astfel, Ravault face distincția dintre informație și comunicare avertizând împotriva a ceea ce el numește „dictatura realității”, deoarece, potrivit lui, nimeni nu poate pretinde cunoștințe absolute. Informația prezintă în mod greșit o versiune universală a ceea ce „realitatea” ar fi și nici cei care cred că cunosc nevoile, comportamentele și credințele unui public țintă.

În ambele cazuri, distanța din partea celui care informează sau comunică este esențială. Landry precizează că, dacă fluxul liber de informații a fost considerat încă din 1946 de către Organizația Națiunilor Unite drept un drept fundamental al omului și un element esențial în realizarea drepturilor omului.

Libertatea de comunicare implică faptul că oamenii se pot exprima liber și pot participa pe deplin la viața culturală, socială și politică a comunității lor. Accesul la resursele de comunicare implică faptul că persoana poate avea mijloacele, accesul și abilitățile necesare pentru a mobiliza TIC-urile și mass-media (și, astfel, să aibă voce și acces la idei, cunoștințe și comunicare).

În ceea ce privește protecția drepturilor și libertăților fundamentale, aceasta implică faptul că aceste drepturi sunt protejate și că persoana poate comunica într-o manieră demnă, într-un mod sigur, fără a aduce atingere vieții private, onoarei sale și reputației sale.

Comunicarea și democratizarea societăților: prin participarea activă la realizarea drepturilor omului, exercitarea comunicării participă implicit la consolidarea mecanismului democratic al regimurilor politice sau la procesul de democratizare a regimurilor politice. „Comunicarea liberă între indivizi și între comunități este esențială pentru funcționarea oricărei societăți democratice” și „democrația se bazează pe o cultură a controversei publice, a conversației civilizate, care este exprimată atât în interior, cât și în afara instituțiilor politice” (**Landry**, 2013, p. 39). Această controversă și această conversație publică civilizată constituie un teren fertil pe

care se poate cultiva dezbaterea publică necesară desfășurării alegerilor libere în timpul cărora cetățeanul se poate exprima liber și într-o manieră luminată în special prin dreptul său de a vota. Libertatea de exprimare este recunoscută ca o condiție esențială pentru democrație. Mai mult, prin promovarea dialogului între indivizi și stabilirea de legături între indivizi și comunități, comunicarea oferă acces la idei care promovează educația și trezirea conștiinței (în special prin schimbul de cunoștințe. Și apariția unei conștientizări comune globale) și promovează dezvoltarea de soluții concrete la problemele sărăciei, marginalizării și excluziunii sociale (mulți actori din lumea dezvoltării internaționale sunt dedicați mobilizării TIC pentru dezvoltare și reducerea sărăciei), (**Ibid.** 20 13).

Inițial, această noțiune de dialog a apărut pentru prima dată în jurul culturii păcii și a securității internaționale în urma celui de-al doilea război mondial și, într-o oarecare măsură, există o legătură între comunicarea și cultura păcii, definite de UNESCO prin: valori, atitudini și comportamente care reflectă și promovează convivialitatea și partajarea bazate pe principiile libertății, justiției și democrației, toate drepturile omului, toleranța și solidaritatea, care resping violența și tind să prevină conflictele prin abordarea cauzelor lor profunde și pentru a rezolva problemele prin dialog și negocieri care garantează pe deplin toate drepturile și mijloacele de a participa pe deplin la procesul de dezvoltare a societății lor. (**UNESCO, 1997**).

Comunicarea în realizarea provocărilor sociale, economice și politice care favorizează dezvoltarea umană: se stabilește acum că „accesul la informații, precum și schimbul și crearea de cunoștințe contribuie în mod semnificativ la consolidarea dezvoltării economice, sociale și culturale și, astfel, ajută toate țările pentru a atinge obiective și obiective de dezvoltare convenite la nivel internațional”(**Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor, 2005, p. 41**).

Conceptul dezvoltării umane pe care se bazează politicile și abordările de ajutor internațional implică atât îmbunătățirea condițiilor de viață ale populațiilor, cât și participarea lor activă cu o perspectivă către o autonomie din ce în ce mai mare și o îmbunătățire a condițiilor lor de viață, grație cunoașterii și utilizării instrumentelor și resurselor adecvate, inclusiv TIC (**Landry, 20 13, p. 86**). „Utilizarea tehnologiilor și a comunicării trebuie să vizeze dezvoltarea umană bazată pe drepturile omului” declară UNESCO și provocarea de astăzi nu constă în a vedea comunicarea și TIC-urile integrate în toate proiectele naționale de dezvoltare ale lumii (pentru că este deja cazul), ci mai degrabă pentru a încuraja populația să inventeze utilizarea comunicării și a TIC în raport cu propriile nevoi. Potrivit UNESCO, cele șapte domenii majore ale aplicațiilor concrete ale TIC-urilor pentru dezvoltare în jurul cărora se mobilizează în prezent eforturi pe scena internațională în ceea ce privește reducerea sărăciei și dezvoltarea umană sunt: promovarea autonomiei individuale și colective a utilizatorilor; creșterea randamentelor în agricultură; să

dezvolte programe de sănătate publică; promovarea accesului la educație; să contribuie la rezolvarea problemelor de mediu; să promoveze dezvoltarea economică și ocuparea forței de muncă; să contribuie la stabilirea unor moduri de guvernare mai democratice și să promoveze participarea politică a populației.

1.2. Aspecte teoretico – metodologice privind studiul comunicării strategice în relații internaționale

Dincolo de practica care i-a condus pe oameni către comunicarea internațională, a fost, de asemenea, teoretizată și predată în instituții de cercetare și universități. Să vedem acum axele teoretice tradiționale ale comunicării internaționale.

Pentru ca o tradiție de cercetare să fie ferm înrădăcinată în lumea științifică, aceasta trebuie să dobândească recunoaștere științifică. Prezentăm în secțiunea următoare starea instituționalizării comunicării internaționale pentru a explica mai bine modul în care teoriile comunicării internaționale au fost asociate cu programele academice și asociațiile științifice. Astfel, universitățile sau institutele offshore, precum *Universitatea Americană* sau *Universitatea din Nottingham* dintr-o anumită țară, nu fac parte din analiză.

Un alt criteriu care justifică alegerea instituțiilor sau universităților a vizat mențiunea „comunicare internațională”, „*comunicare internațională*” sau „*comunicare globală*” în titlurile programelor.

Comunicarea internațională ca tradiție de cercetare a devenit, de asemenea, instituționalizată ca domeniu de studiu. Primul program de comunicare internațional care a fost fondat în America de Nord a fost cel al Universității Americane cu sediul la Washington DC în 1968, iar primii masterat în comunicare internațională a fost înființat în 1970. Obiectivul programului de comunicare internațional al Universității Americane a constat în „subliniind rolul comunicării în sistemul internațional și efectuând analiza relației dintre comunicarea internațională și relațiile internaționale.

De asemenea, în Statele Unite, Universitatea din Boston oferă un program de masterat în comunicare internațională și relații internaționale pentru a aduce studenții să lucreze în domenii la fel de diverse precum guvernul, organizațiile internaționale, băncile internaționale, jurnalismul, marketingul sau politicile asociate cu tehnologiile internaționale de comunicare. Acest program evidențiază legăturile dintre comunicarea internațională și relațiile internaționale, așa cum este prevăzut de Mowlana (1997). Universitatea de Stat din Kennesaw din Georgia oferă un masterat *în arte în comunicații globale integrate*.

În Asia, *Programul Internațional de Master în Studii Internaționale de Comunicare* (IMICS) al Universității Naționale Chengchi din Taiwan abordează, printre altele, imagini internaționale și comunicare globală, reprezentarea Asiei de Est în mass-media, organizații internaționale media, globalizare și transnaționalism. Universitatea Asia Pacific de Tehnologie și Inovare din Malaezia oferă un *master în comunicări internaționale de afaceri*, concentrându-se pe comunicarea de afaceri în medii multinaționale.

În Europa, două programe emblematice vizează și comunicarea internațională. *Master în Comunicare Internațională* al Universității de Științe Aplicate Hanze din Groningen (Olanda) este un program comun dezvoltat în consorțiu cu parteneri (IULM, Universitatea de Limbi și Comunicare, Italia; Universitatea Metropolitană Leeds, Regatul Unit; Noua Universitate Bulgară, Bulgaria; Universitatea Vilnius, Lituania, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău etc). Acest program promovează diversitatea și învățarea abilităților de comunicare într-un context intercultural.

Un corpus teoretic comun de bază este oferit tuturor studenților din primul semestru, iar mobilitatea lor este necesară în restul studiilor. Astfel, în funcție de interesele lor, studenții se pot specializa urmând o pregătire specifică diferită în fiecare dintre universitățile asociate. Apoi își continuă călătoria făcând un stagiul și efectuând diferite studii de caz. În Marea Britanie, London School of Economics (LSE) a dezvoltat un program de masterat în *mass-media, comunicare și dezvoltare*. Una dintre cele mai bune universități din Marea Britanie alături de universitățile din Oxford și Cambridge, LSE are cel puțin zece câștigători ai Premiului Nobel și are clasamente favorabile în faimosul și controversatul Clasament din Shanghai. Existența unui astfel de program la LSE sugerează că această instituție consideră domeniul comunicării și dezvoltării ca o axă științifică majoră. În acest program, învățarea se învârtă în jurul următoarelor elemente: o abordare diversificată, multidisciplinară și teoretică orientată către problemele de dezvoltare contemporană, precum și dezbateri în domeniu, oferta de cursuri specializate în mass-media și comunicare, precum și în domenii conexe, inclusiv o proiect de cercetare empirică; instruire desfășurată cu cercetători recunoscuți la nivel internațional, cu experiență în mass-media și comunicare, politică și democrație, politici de reglementare, schimbări tehnologice, cercetări privind recepția mass-media, globalizare, cultură etc.

În concluzie: această instituționalizare a comunicării internaționale în programele didactice universitare marchează recunoașterea științifică a acestei tradiții de cercetare.

Este important profilul socio-cultural al personalului implicat în comunicarea internațională. Fie că este vorba de afaceri, organizații sau agenții, vedem că o mare parte din absolvenți se angajează în **comunicarea externă, o parte, în creștere, în comunicarea culturală**

și în relațiile cu presa la diferite instituții de stat. Dar și în serviciile de marketing pentru unii. Fie că se află în instituții regionale, europene sau internaționale, comunicatorul are o sensibilitate deosebită față de proiectele de cooperare. Europa, India, America Latină, Asia... **toate continentele îi sunt deschise** datorită stăpânirii sale de limbi și a minții deschise (open minde).

Metodologia cercetării în comunicarea internațională necesită o formă de cosmopolitism orientând cercetarea către toate zonele geografice. Metodologia cercetării comunicării internaționale necesită, prin urmare, colectarea de date de primă mână. Astfel, fără a-și nega originea locală sau națională, cercetătorul multilingv în comunicarea internațională ar trebui, de exemplu, să-și colecteze datele în Ewe, Mandarin, Mapuche, Murrinbata, Quechua, Swahili, Zhuang etc. Spre deosebire de primii antropologi care au căutat să dea seama de specificul culturilor locale,

Curios, deschis, creativ, dinamic, studentul sau, deja, profesionistul în comunicare are un profil, și... are mai presus de toate o personalitate bogată, cu **o bună cunoaștere generală**.

Ca urmare, scoate la iveală o anumită consistență în interesele didactice ale facultăților din întreaga lume. Astfel, problemele legate de mass-media apar clar (putem include TIC și industriile culturale mai general). Studiile culturale fac, de asemenea, parte din program, la fel ca globalizarea și dezvoltarea. Organizațiile internaționale, guvernele, precum și cunoașterea unui cadru legislativ sau legal fac parte din conținutul predat. Importanța limbilor este, de asemenea, evidentă, la fel și importanța comerțului.

Literatura de comunicare internațională evidențiază două axe teoretice majore: teoriile asociate dezvoltării și teoriile asociate economiei politice a comunicării. La aceste două axe teoretice se adaugă teorii care au fost inspirate din contextul istoric în care a fost implicată comunicarea internațională.

Teorii asociate cu dezvoltarea

Teoria modernizării privea dezvoltarea ca mișcarea de la societățile tradiționale la societățile moderne. Această perspectivă a fost dominantă de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial până la șocul petrolier din 1973. Potrivit lui **Park**, perspectiva dependenței și teoria marxistă a imperialismului (corespunzătoare post-dependenței) au inspirat cercetarea în comunicare oferind perspectiva „dependenței culturale”.

În comunicarea internațională, imperialismul este cu siguranță un concept. Ca teorie, este mai complexă, implicând un set de afirmații interdependente care încearcă să descrie și să explice într-un mod sistemic cum și de ce relațiile internaționale pot funcționa așa cum funcționează. În acest studiu, imperialismul cultural este folosit ca un concept cuprinzător pentru a include toate tipurile de forme legate de comunicare ale imperialismului, care au fost inventate în literatură. Din

punct de vedere tehnic, alegerea adjectivului (*media, cultural, de comunicare* sau *informatic*) a preceda cuvântul imperialism pare a fi în mare parte joc de cuvinte sau ceea ce Goffman (1974) a numit „tastare” care încadrează ceea ce urmează sau de așteptat. În orientarea cognitivă a lumii, Goffman (1974, p. 443, subliniere adăugată) a argumentat: „Wordplay-ul pare să celebreze puterea contextului de a *descalifica toate lecturile, cu excepția unei singure*, mai mult decât disconfirmă funcționarea acestei forțe”. În scara abstracției, cele patru concepte sunt situate la niveluri diferite. Sub conceptul cel mai abstract, *cultura*, ele alunecă în sus sau în jos ca o cheie cu un ton ușor diferit.

O teorie poate fi considerată ca un cadru care stabilește limite specifice cu conceptele sale cheie pentru a privi realitatea, o formă de paranteză teoretică. Insistența asupra unui cuvânt specific sau prioritatea unui anumit cuvânt față de alte cuvinte ratează cea mai fundamentală întrebare: Cum se împărtășește imperialismul cultural față de alte teorii concurente, cum ar fi dependența, recepția (Liebes și Katz, 1990) sau globalizarea? De fapt, acești termeni (imperialismul media, imperialismul cultural, imperialismul de comunicare și imperialismul informatic) constau din două tipuri de concepte: primar și secundar. Conceptul principal este imperialismul, în timp ce conceptele secundare sunt media, cultural, comunicare și informatică. Ceea ce diferențiază conceptele secundare sunt în mare parte categorii metodologice în ceea ce privește tipul de date și unitatea de analiză care ar putea fi necesară, nu neapărat procesul de bază. Pentru a parafraza Alford și Friedland (1985), un stat imperialist al relațiilor internaționale trebuie să existe într-o anumită formă înainte ca conceptul de imperialism să poată fi acceptat. În cercetarea comunicării internaționale, cercetătorii imperialismului cultural insistă să definească și să schimbe astfel termenul secundar, atunci când este conceptul primar care ar trebui reexaminat.

În comunicarea internațională, dacă faptele sunt examinate împotriva tezei imperialismului cultural, dominația SUA pe piața culturală globală ar fi într-adevăr susținută de datele istorice ale fluxurilor inegale din multe țări din întreaga lume. Potrivit lui Kuhn, totuși, acest lucru nu este suficient de bun ca dovadă pentru a oferi sprijin convingător teoriei. Așa cum este utilizat în acest studiu, testarea paradigmei necesită ca o teorie să fie pusă în fața unei „alte” teorii sau a unei alte teorii concurente. Mai multe teorii pot fi folosite pentru a explica forma fluxurilor internaționale de comunicare a produselor culturale: reducere culturală, proximitate culturală, imperialism cultural, difuzare culturală și globalizare.

Perspectiva post-dependență a subliniat importanța rolului statului și al *factorilor de decizie politică* în transformarea dependenței. În acest sens, transformările economice au loc prin intermediul politicilor de stat. Luând exemplul Braziliei, care a asistat la nașterea unei industrii culturale înfloritoare, Park subliniază că acest lucru consacră declinul impactului industriei mass-

media occidentale după anii 1970. Cu toate acestea, încă pentru Park, post-dependența este mai mult o extinderea modelului de dependență decât o rupere radicală cu acesta.

Această viziune asupra parcului este în concordanță cu analiza făcută de **Lafrance** (2006). În loc să abordeze comunicarea internațională, Lafrance analizează comunicarea pentru dezvoltare și prezintă diferitele paradigme de dezvoltare sub forma unor tendințe pe care le leagă de strategii de comunicare specifice. Expresia „comunicare pentru dezvoltare” a fost promovată în anii 1970 în Filipine de profesorul Nora Québral.

Comunicarea pentru dezvoltare se referea la „toate procesele de transmitere și comunicare a noilor cunoștințe legate de lumea rurală” (**Besette**, 1996, p. 10). Prima tendință se bazează pe modernizarea societăților și diseminarea tehnicilor și informațiilor. Această tendință se referă la modelul difuzionist în comunicare - un model liniar prin excelență - care constă în schimbarea mentalităților prin diseminarea mesajelor și considerarea că aceste mesaje vor avea o influență asupra destinatarilor. A doua tendință se referă la paradigma dependenței sau la replica țărilor din sud. Aici comunicarea este reflectată de analizele critice bazate pe modelul imperialismului cultural.

Plecând oarecum de la propunerea lui Park¹², a treia tendință ridicată de Lafrance se referă la noi dezvoltări și dezvoltare durabilă. Este vorba de luarea în considerare a tuturor problemelor legate de mediu și apariția societății civile.

Aceste trei etape sau paradigme din cadrul cercetării internaționale în comunicare, cu un interes marcat pentru problemele de dezvoltare, reflectă descendența menționată de **Mattelart** (1996) (Iluminismul și liberalismul).

Într-adevăr, comunicarea internațională modernă, dezvoltată în anii 1950 de către americani, evocă idealurile iluminismului. Cu toate acestea, acest interes pentru fericirea și pacea universală este totuși legat de problemele liberalismului. Într-adevăr, Ithiel de Sola Pool (1960) a pus sub semnul întrebării rolul mass-media comerciale, și în special al publicității, în dorința de modernizare în rândul populațiilor din țările subdezvoltate.

Pentru **Schramm** (1966), mass-media contribuie la dezvoltare. El subliniază astfel „marea importanță a informației în evoluția culturală și interacțiunea dintre dezvoltarea informației și dezvoltarea economică și socială” (p. 72).

Drept urmare, comunicarea internațională - conform școlii americane de modernizare a Sola Pool, Lerner, Rogers și Schramm - nu numai că permite dezvoltarea unor societăți care nu

¹² Park, H.-W. (1998). A Gramscian Approach to Interpreting International Communication. *Journal of Communication*, 48(4), 79-99. DOI : 10.1111/j.1460-2466.1998.tb02771.x

sunt (prin difuzarea mass-media), ci și o creștere care tinde spre umanizarea relațiilor politice și economice la nivel global.

Teorii asociate economiei politice

Alături de întrebările tradiționale de dezvoltare sau creștere, comunicarea internațională este marcată și de domeniul *economiei politice a comunicării*. Acest câmp de comunicare, născut la sfârșitul anilor 1960 și începutul anilor 1970, este direct legat de curentul economiei politice care critică abordările economice tradiționale prin dorința de a reintroduce relațiile de putere sau relațiile sociale în analize. (Mosco, 1996)¹³.

Economia politică a comunicării evidențiază dimensiunea macro a provocărilor industriilor culturale, precum și relația dintre mass-media și putere. Pentru Mosco, economia politică este un domeniu important al cercetării comunicării și interesează mai multe centre de cercetare din întreaga lume. Chiar dacă economia politică a comunicării tratează mai multe subiecte de interes (dimensiunea istorică, perspective critice, echilibrul puterii etc.), s-a dezvoltat, în lumea a treia. Comunicarea eficientă este comunicarea care învață din experiență. Este o comunicare care se adaptează la diferite domenii de politică.

De exemplu, în **politica monetară**, comunicarea are loc adesea într-un cadru politic bine stabilit și joacă un rol central în gestionarea așteptărilor inflaționale. Influența comunicării în acest context a făcut obiectul multor cercetări empirice.

În schimb, când vine vorba de **stabilitatea financiară**, cadrul politic este încă fluid și rămân necunoscute cele mai bune modalități de comunicare. Dificultatea aici constă în special în găsirea unui echilibru adecvat al transparenței pentru a evita destabilizarea piețelor financiare.

Când vine vorba de **politici bugetare și structurale**, considerentele economiei politice - cine sunt beneficiarii, cum și când - apar adesea în prim plan: comunicarea trebuie să fie atât receptivă la opinia publică, cât și capabilă să o influențeze.

Și în timpul **crizelor**, poate fi necesar să se intervină simultan în multe domenii de acțiune. O abordare coordonată a comunicării, axată pe mesaje consecvente, poate ajuta la menținerea încrederii și, în cele din urmă, la scăderea costului crizei.

Principala referință în economia politică a comunicării internaționale rămâne **Herbert Schiller**, care a realizat ample cercetări privind comunicarea de masă în Statele Unite. Pentru el, comunicarea în masă este elementul cheie în menținerea și extinderea influenței americane în lume; făcând acest lucru, **Schiller** (1969) discută relațiile de putere dintre Statele Unite și restul lumii. În acest sens, el susține că Statele Unite au intrat, după al doilea război mondial, într-o fază

¹³ Mosco, V. (1996). *The Political Economy of Communication : Rethinking and Renewal*. London, Angletterre/Thousand Oaks, CA/New Delhi, Inde : Sage Publications.
DOI : 10.4135/9781446279946

a dezvoltării imperiale și că mijloacele de comunicare (inclusiv tstudentiziunea) au fost principalele instrumente ale acestei dezvoltări.

Acest „imperialism cultural” a avut un impact semnificativ asupra țărilor lumii a treia din cauza dominației culturale pe care a generat-o. Această dominație s-a reflectat într-o omogenizare culturală „la muncă de ani de zile în Statele Unite și care acum amenință să ajungă din urmă cu lumea” (Schiller, 1969, p. 112)¹⁴.

Această observație a lui Schiller a fost susținută de Oliver Boyd-Barrett (1977)¹⁵, care a susținut apariția unei noi abordări, „imperialismul media”, una dintre componentele imperialismului cultural.

Potrivit lui **Boyd-Barrett**¹⁶, imperialismul mass media este „procesul prin care proprietatea, structura, distribuția sau conținutul mass-media dintr-o anumită țară este supusă unei presiuni externe puternice din partea mass-media care reprezintă mass-media. Interesele uneia sau mai multor țări, fără fiind o reciprocitate proporțională de influență pentru țara astfel afectată” (Barrett, citat în Mattelart, p. 25)¹⁷.

Teorii asociate contextului istoric

Brunel și Charron (2002)¹⁸ propun șase tendințe istorice în abordările teoretice ale comunicării internaționale, preluând patru tendințe deja subliniate de Hamid Mowlana (1997)¹⁹: Primul își propune să fie idealist-umanist și are ca scop unirea națiunilor și asistarea organizațiilor internaționale. A doua tendință se referă la prozelitismul politic și se referă la analiza propagandei, confruntarea ideologică, publicitatea și crearea miturilor. A treia tendință indică informația ca mediu central. [...] A patra tendință axată pe comunicarea interculturală urmărește cartografierea lumii prin împărțirea acesteia în culturi, tradiții și comunități. [...] A cincea tendință se referă la comunicarea strategică și se referă la dimensiunea militară. [...] A șasea tendință este hotărâtă postmodernă.

¹⁴ Schiller H. I. (1976). *Communication and Cultural Domination*. New York, NY : Routledge

¹⁵ Boyd-Barrett, O. (1977). *Media Imperialism: Towards an International Framework for the Analysis of Media Systems*. Dans J. Curran, M. Gurevitch et J. Woollacott (dir.), *Mass Communication and Society* (p. 116-135), Londres, Angleterre : Edward Arnold

¹⁶ Boyd-Barrett, O. (1977). *Media Imperialism: Towards an International Framework for the Analysis of Media Systems*. Dans J. Curran, M. Gurevitch et J. Woollacott (dir.), *Mass Communication and Society* (p. 116-135), Londres, Angleterre : Edward Arnold

¹⁷ Mattelart, T. (2014). *Les enjeux de la circulation internationale de l'information*. *Revue française des sciences de l'information et de la communication*, (5). Repéré à <http://rfsic.revues.org/1145>

¹⁸ Brunel, G., Charron, C.-Y. (dir.). (2002). *La communication internationale : mondialisation, acteurs et territoires socioculturels*. Boucherville, Québec : Gaétan Morin éditeur.

¹⁹ Mowlana, H. (1997). *Global Information and World Communication* (2e éd.). London, Angleterre : Sage Publication

Modernitatea ridicată ar lăsa loc unei piețe care a devenit globală, consumului de masă și culturii. Ar implica sfârșitul marilor narațiuni. Această clasificare a comunicării internaționale în jurul a șase tendințe majore este similară cu analiza pe care am efectuat-o (Agbobli, 2011)²⁰.

În concluzie, există trei poli teoretici pentru comunicarea internațională: cultură, politică și mass-media.

În primul rând, polul culturii a inclus problemele asociate comunicării interculturale, deoarece acestea au fost dezvoltate de Școala din Chicago, precum și importanța luării în considerare a contextului. Apoi, polul politicii a inclus domeniul larg al dezvoltării, în special cercetările efectuate de teoreticienii modernizării (Lerner, Schramm, Sola Pool)²¹. Teoriile lor au constat în utilizarea comunicării ca instrument de dezvoltare.

În acest context, UNESCO va înființa comisia MacBride, al cărei scop era să reflecteze asupra provocărilor comunicării în lume și asupra posibilelor soluții. Comisia MacBride va trimite un raport cu *mai multe voci, o lume* în 1981. Una dintre principalele concluzii a fost existența dezechilibrelor în fluxul de informații și a fost sugerată eliminarea acestor dezechilibre. Printre clarificările conceptuale necesare în comunicarea internațională, noțiunea de *diversitate culturală* este un exemplu izbitor. Inițial, dezbaterile au avut loc la nivel internațional în jurul noțiunii de *excepție culturală*. Unele țări (Franța, Rusia, Germania), au dorit să excludă cultura acordurilor comerciale în jurul comerțului liber. Ulterior, această expresie a fost modificată odată cu semnarea, în 2005 la UNESCO, a unei „convenții privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale”.

Diversitatea culturală, astfel, "se referă la multiplicitatea formelor prin care culturile grupurilor și societăților își găsesc expresia. Aceste expresii sunt transmise în cadrul și între grupuri și societăți "(UNESCO, 2005). Conform convenției, „diversitatea culturală poate fi protejată și promovată numai dacă sunt garantate drepturile omului și libertățile fundamentale precum libertatea de exprimare, informare și comunicare, precum și posibilitatea indivizilor de a alege expresii culturale”.²²

Bătălia pentru UNESCO reflectă problemele de putere care maschează provocările comunicării internaționale. Într-adevăr, contextul vremii, marcat de Războiul Rece (SUA / URSS)

²⁰ Agbobli, C. et Rico de Sotelo, C. (2005). La communication internationale, le développement et l'interculturalité : la pratique du stage, son imaginaire et son enjeu théorique. Dans J. Saint-Charles et P. Mongeau (dir.), Communication : horizons de pratiques et de recherche (p. 185-214), Sainte-Foy, Québec : Presses de l'Université du Québec.

²¹ Schramm, W. L. (1966). L'information et le développement national : le rôle de l'information dans les pays en voie de développement. Paris, France : UNESCO

²² UNESCO (2005). Convention sur la protection et la promotion de la diversité des expressions culturelles. Paris, France: UNESCO.

pe fundalul luptei dintre un sistem liberal și un sistem comunist, pune la îndoială ideea unui universalism orientat, care stă la baza internaționalizării comunicării.

Teoria critică a utilizării tehnologiilor informației și comunicării (TIC) ca vector al dezvoltării umane

Teoria critică a utilizării tehnologiilor informației și comunicării ne permite să înțelegem parțial modul în care utilizarea TIC se încadrează în noua ordine mondială descrisă mai sus și modul în care piețele țărilor în curs de dezvoltare sunt pătrunse și, în cele din urmă, transformate social cu utilizarea TIC. Inițial, dezvoltarea a fost definită doar în termeni economici la care s-au adăugat, la începutul anilor 1990, alte dimensiuni care astăzi constituie noțiunea recentă de dezvoltare umană care se referă la pașii luați pentru „extinderea gamei de opțiuni”. Pentru a le permite să ducă o viață satisfăcătoare și productivă”. În această perspectivă, abordările ajutoarelor internaționale urmăresc să ofere populațiilor vulnerabile instrumentele necesare, astfel încât să poată să se ocupe de ele însele, să se dezvolte singure și să devină autonome, tehnologiile informației și comunicațiilor făcând parte din aceste instrumente. Indicele dezvoltării umane se bazează pe trei indicatori: accesul la asistență medicală de calitate și longevitatea populației, nivelul său de educație și nivelul său de viață (PIB și putere de cumpărare).

Aceste inegalități care pot fi găsite în domeniul educației generează fracturi cognitive care evocă „incapacitatea de a asimila corect informațiile, de a le prelucra și de a contribui la dezvoltarea cunoașterii și culturii” (Landry, 2013, p. 99)

1.3. Concluzii la primul capitol

Din aceste sfere teoretice tradiționale, analiza în comunicarea internațională este adusă să evolueze în funcție de mai multe efecte concomitente.

Încă de la început, perspectivele viitoare de gândire la comunicarea internațională se bazează pe trei aspecte:

- 1) Necesitatea de a oferi detalii conceptuale asupra conceptelor utilizate în mod tradițional în comunicarea internațională;
- 2) Actualizarea obiectelor studiilor de comunicare internațională cu privire la schimbările observate în pierderea puterii țărilor occidentale în comparație cu țările anterior dominate; și
- 3) Reînnoirea metodologică în comunicarea internațională.

Provocarea metodologică în comunicarea internațională se prezintă, așadar, ca un ideal care constă în cercetarea în realizarea unui proces de decentrare prin centrarea analizelor sale pe obiecte departe de preocupările sale imediate sau de interesele sale principale: pornind de la endocentricitate, cercetarea în comunicarea internațională ar beneficia de la trecerea la descentralizare.

În urma acestui studiu retrospectiv, perspectivele viitoare în comunicarea internațională marchează punctul de plecare al problemelor de cercetare prioritare pentru acest domeniu specific al științelor comunicării.

În încheierea acestui subcapitol, abordarea socială constituită de conceptul de drepturi de comunicare propus de Landry face posibilă înțelegerea și definirea riguroasă a mecanismelor de participare a comunicării la realizarea drepturilor universale ale omului.

De asemenea, face posibilă scoaterea la lumină a naturii uneori paradoxale a relației dialogice dintre drepturile omului și comunicare, o relație marcată de rolul exercițiului comunicării în realizarea drepturilor omului, pe de o parte, și reprimarea cei care exercită rolul de comunicare de către agenții statului, companii și persoane fizice, pe de altă parte.

Pentru că libertatea de exprimare care stă la baza exercitării rolului de comunicare rămâne incapabilă să asigure accesul satisfăcător și echitabil la TIC și mass-media; în plus, nu solicită statului să stabilească măsuri pentru promovarea dezvoltării competențelor care sunt totuși necesare comunicării și nu protejează drepturile și libertățile strâns asociate comunicării (drepturi la comunicare). viața privată, dreptul la onoare și reputație, libertatea de asociere și de întrunire etc.). Cu alte cuvinte, libertatea de exprimare nu este preocupată de contextele sociale, culturale și economice care limitează sau interzic participarea liberă și sigură la comunicare.

CAPITOLUL II: COMUNICAREA STRATEGICĂ INTERNAȚIONALĂ: CONSIDERENTE GENERALE ȘI ABORDĂRI PRAGMATICE

2.1. Instrumente și factori ai comunicării dintre state ca element de bază a comunicării strategice internaționale

Pentru **Hsab și Stoiciu** (2011), deși distincte, domeniile comunicării internaționale și ale comunicării interculturale sunt constant legate între ele și sunt adesea menționate. Deschiderea către interculturalitate rămâne cea a experienței individuale, sau, grupată cu unul sau mai mulți actori în medii diferite de mediul lor de plecare; în timp ce poarta către internațional rămâne aceea a relației dintre o situație în care se află indivizi și grupuri și cadrele naționale și internaționale care o guvernează sau o definesc (uneori, într-un mod conflictual). Astfel, cultura devine din ce în ce mai mult un vector de creștere economică, nu numai în formele sale tradiționale, ci mai ales prin industriile culturale și creative, IMM-urile și turismul. Acest lucru întărește opinia că sinergiile cu alte domenii sunt esențiale și că este necesară creșterea participării sectoarelor public și privat, precum și a societății civile.

Cultura joacă, de asemenea, un rol important la nivel local. Obținerea aceleiași participări a cetățenilor, a actorilor de stat și a operatorilor culturali este o resursă importantă pentru consolidarea municipalităților și comunelor și pentru crearea punctelor comerciale.

„Nucleul puternic” (**Hsab și Stoiciu**, 2011, p. 13)²³ din care apare orice problemă de comunicare internațională și interculturală este noțiunea de alteritate. Din punct de vedere antropologic și în axa comunicațiilor, o alteritate este recunoașterea exteriorității celuilalt sau a diferenței sale; el este relațional și solicită reciprocitate în schimbul cu celălalt, astfel încât celălalt să poată exista și să fie el însuși ca subiect și unic și singular.

Această noțiune de alteritate, omniprezentă în comunicarea internațională și interculturalitate, implică, de asemenea, un risc de incomunicare între oameni și culturi, precum și necesitatea de a construi condițiile de coabitare care să țină seama de acest „ireductibil la alteritate între ființe, grupuri, societăți” (**Wolton**, 2001, p. 39).

În consecință, relația cu celălalt, egal și diferit, teoretician al propriei lumi, devine una dintre condițiile de intrare pe teren: fie cu populații străine și într-un mediu străin cercetătorului, fie cu populații de imigranți într-un mediu familiar cercetătorului. Poziția cercetătorului, efortul de a înțelege contextul în toată complexitatea lui și luarea în considerare a efectelor și provocărilor globalizării în relațiile umane și internaționale completează imaginea a ceea ce permite înțelegerea

²³ Stoiciu, G. (2011). La communication interculturelle comme champ d'études: histoire, carte et territoire. Dans C. Agbobl et G. Hsab (dir.), *Communication internationale et communication interculturelle : regards épistémologiques et espaces de pratique* (p. 45-70), Sainte-Foy, Québec : Presses de l'Université du Québec

strategiei de comunicare la nivel internațional. Prin urmare strategia între comunicarea internațională și comunicarea interculturală.

Această orientare se regăsește constant ca o prioritate, definită de președinții Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, în orientările sale politice din 2014 și reflectă ambiția următoarei strategii în ansamblu a UE. De exemplu, Comisia a propus Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene să organizeze un An european la patrimoniul cultural în 2018, ca strategie de integrare și unificare social-culturală a europenilor.,,Strategia UE în domeniul relațiilor culturale internaționale” prezentată de Comisia Europeană și Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate vizează să încurajeze cooperarea culturală între UE și țările sale partenere și să promoveze o ordine mondială bazată pe pace, statul de drept, libertatea de exprimare, înțelegerea reciprocă și respectarea valorilor fundamentale, care este în conformitate cu în conformitate cu agenda de dezvoltare durabilă 2030. Acest program recent adoptat recunoaște cetățenia globală, diversitatea culturală și dialogul intercultural ca principii transversale ale dezvoltării durabile și ale politicilor de vecinătate și de extindere ale UE.²⁴

Cultura poate juca un rol important în politica externă a Uniunii Europene. Cooperarea culturală ajută la descompunerea stereotipurilor și prejudecăților prin cultivarea dialogului, deschiderii, demnității și respectului reciproc. Dialogul intercultural poate ajuta la prevenirea conflictelor și la promovarea reconcilierii în interiorul și între țări. Cultura ne poate ajuta să răspundem provocărilor globale, cum ar fi integrarea refugiaților, lupta împotriva radicalizării violente și protecția patrimoniului cultural mondial. Poate fi, de asemenea, un instrument pentru realizarea unor beneficii economice și sociale importante atât în interiorul, cât și în afara UE.

Comunicarea strategică a UE propune un cadru menit să instituie relații culturale internaționale mai strânse și mai eficiente, precum și un nou model de cooperare cu statele membre, institutele culturale naționale, operatorii privați și publici ai UE și țările partenere, prin deschiderea susțin noi perspective, creând sinergii și maximizând beneficiile socio-economice.

Este extrem de important și mesajul care promovează strategia, de exemplu: Federica **Mogherini**, Înalt Reprezentant al Uniunii și vicepreședinte al Comisiei, a emis următoarea declarație:., *Cultura trebuie să fie o parte integrantă a politicii noastre externe. Este un instrument puternic pentru construirea de punți între oameni, în special tineri, și consolidarea înțelegerii reciproce. Poate fi, de asemenea, un motor al dezvoltării economice și sociale. Pe măsură ce ne confruntăm cu provocări comune, ne poate ajuta pe toți, în Europa, Africa, Orientul Mijlociu și Asia, să ne unim pentru a lupta împotriva radicalizării și pentru a construi o alianță*

²⁴ **A new strategy to put culture at the heart of EU international relations**, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_16_2075

*de civilizații împotriva celor care încearcă să ne împartă. Acesta este motivul pentru care diplomația culturală trebuie să fie în centrul relației noastre cu lumea de astăzi”.*²⁵

De exemplu, Tibor **Navracsics**, comisarul european pentru educație, cultură, tineret și sport, a declarat: „*Cultura este comoara ascunsă a politicii noastre externe. Ajută la promovarea dialogului și a înțelegerii reciproce. Prin urmare, este esențial pentru stabilirea unor relații pe termen lung cu țările din întreaga lume: are un rol important de jucat în consolidarea Uniunii pe scena internațională.*”

Cultura în relațiile externe ale UE este unul dintre cei trei piloni ai Agendei europene pentru cultură (2007). Dezvoltarea unei abordări strategice în acest domeniu a fost una dintre prioritățile planurilor de lucru ale Consiliului pentru cultură din 2011. Un mare pas înainte a fost făcut cu acțiunea pregătitoare „Cultura în relațiile externe ale UE”(2013-2014) inițiată la inițiativa Parlamentului European. Acest lucru a evidențiat potențialul considerabil al culturii în relațiile externe ale Europei și a subliniat că Uniunea Europeană și statele sale membre au multe de câștigat printr-o mai bună organizare a diplomației lor culturale.

În sectoarele culturale și creative, UE a finanțat deja un număr mare de proiecte, cum ar fi rețelele de huburi creative sau programul ACP Cultures + în favoarea statelor africane, caraibiene și din Pacific și a programelor de sprijinire a guvernancei culturale și promovarea dialogului intercultural. Programul „Europa creativă” este, de asemenea, deschis țărilor învecinate și țărilor în curs de extindere. Delegațiile UE organizează în mod regulat activități de diplomație culturală, iar UE a inclus mult timp cultura și patrimoniul în meniul acțiunilor sale de cooperare pentru dezvoltare (restaurarea manuscriselor de la Timbuktu în Mali, de exemplu). Un alt bun exemplu al modului în care cultura va influența politica externă a UE este sprijinul acordat de UE Fundației Anna Lindh pentru țările din sudul Mediteranei. Programul „Tinerele voci arabe” (extins acum la regiunea euro-mediteraneană), de exemplu, ajută la consolidarea dialogului dintre tinerii lideri și reprezentanții societății civile și la diseminarea contra-narațiunilor pentru combaterea extremismului și a radicalizării violente. Putem cita și ajutorul UE - implementat de UNESCO - pentru a proteja patrimoniul cultural în Siria. Acesta constă în a ajuta actorii locali să monitorizeze starea patrimoniului, precum și să îl păstreze și să combată traficul ilicit. Programul cultural al Parteneriatului estic, la rândul său, sprijină contribuția sectoarelor culturale și creative la dezvoltarea durabilă în termeni umanitari, economici și sociali. În același timp, proiectul „Strategii urbane conduse de comunitate în orașele istorice” își propune să stimuleze dezvoltarea economică

²⁵ Speech of the HR/VP Federica Mogherini at the Culture Forum in Brussels, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/5164_en

și socială prin îmbunătățirea patrimoniului cultural în nouă orașe istorice din Armenia, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina.

În plus, programul „Orizont 2020” sprijină cercetarea în domeniul diplomației culturale, precum și activitățile legate de patrimoniul cultural, în cadrul proiectelor interdisciplinare și multinaționale. Se dezvoltă programe de sprijinire a țărilor partenere din diferite regiuni. Acestea urmăresc mai ales să încurajeze industriile culturale și creative și să promoveze dialogul intercultural.

Pentru a ajuta UE să pună în aplicare strategia și să creeze sinergii între toate părțile interesate ale Uniunii (delegațiile UE, fundațiile și institutele culturale naționale, companiile private și publice, societățile civile), a fost înființată o platformă pentru centrul de diplomație, axat pe țările strategice, în februarie 2016. Gestionată de un consorțiu de institute culturale din statele membre și alți parteneri, platforma va oferi consiliere politică, va facilita crearea de rețele, va implementa activități cu părțile interesate din sectorul cultural și va dezvolta programe de formare în domeniul supravegherii culturale.

Limba este un simbol al comunicării, și un simbol al puterii în strategia de comunicare la nivel internațional : engleza, franceza, rusa și germana sunt unele dintre cele mai influente în comunicarea strategică internațională. Recunoașterea unui mediu lingvistic ca metodă de comunicare face parte din metodele de extindere a spațiului de cultură și de influență.

Prin urmare, limba devine un câmp de luptă pentru națiunile care doresc să-și asigure sau să-și protejeze dominarea culturală, economică sau politică. Din punct de vedere istoric, preponderența limbilor a fost legată de dorința de imperialism lingvistic; Exemplele includ engleză, castiliană, franceză sau latină.

Potrivit lui **Mattelart** (1996), Franța a creat Alliance Française în 1883, o „asociație națională pentru propagarea limbii franceze în colonii și în străinătate” (p. 36). Franceza va fi limba relațiilor internaționale timp de aproape 250 de ani. Wells (citată în Mattelart, 1996) s-a întrebat dacă engleza sau franceza, va fi dominantă în zorii anului 2000, analiza sa, în cele din urmă eronată, a marcat supremația celui de-al doilea asupra primei. Recent, câteva voci autorizate au pus la îndoială pierderea terenului limbii franceze. Astfel, **Attali** (2014) este preocupat de „riscurile prăbușirii Francofoniei economice până în 2050” (p. 44)²⁶.

Dacă limba este un instrument de comunicare internațională, dar și de putere, această observație nu poate fi negată dacă ne amintim că Goethe-Institutul (creat în 1951) a fost destinat

²⁶ Attali, J. (2014). La francophonie et la francophilie, moteurs de croissance durable (Rapport à François Hollande, président de la République française). Paris, France : Direction de l'information légale et administrative.

inițial să ofere o formare suplimentară profesorilor germani din întreaga lume și a fost transformat în perioada 1959-1960 într-o rețea de sprijinire a politicii culturale externe germane.

Tot în secolul XX s-au înființat institutele chineze Confucius. Create în 2004 și prezente pe toate continentele, acestea urmează să asigure drumul comunicării strategice a Chinei.

Religia - simbol al comunicării internaționale. O altă actualizare a obiectelor de studiu în comunicarea internațională se bazează pe miza religiei. În acest sens, canalele internaționale vor servi pentru a pune sub semnul întrebării problemele religiei care constituie o temă de analiză în comunicarea internațională.

André Malraux a formulat cel mai bine acest demers comunicational: „secolului al XXI va fi religios sau nu va fi“.

Știm că în mai multe țări africane, religia - odată cu creșterea numărului creștinilor evanghelici - a devenit refugiul populațiilor. Abordând legăturile dintre putere și religie, **Mbembé** susține că „[legăturile dintre politică și religie sunt mediate de un context, agenți, *probleme* (în sensul anglo-saxon al termenului), de conjuncture politică internațională. Religiosul se poate împrumuta apoi ca *medium* pentru cristalizarea unui „conflict” ”(1988, p. 27).

Religia devine apoi un simbol al conflictului la scară internațională. **Said** (1997)²⁷ a analizat modul în care mass-media contribuie la construirea stereotipurilor despre Islam. Totuși, astăzi, cercetările continuă asupra motivelor mass-media ale apariției islamofobiei în Europa și Statele Unite (Ali, Khalid, 2008²⁸; Ogan, Willnat, Pennington, Bashir, 2014)²⁹.

Religie - în loc să creeze legături interumane - devine, prin urmare, un obiect al conflictului în legătură directă cu condițiile de apariție a celor trei religii de bază: creștinismul, islamul și iudaismul.

Fără a adopta teza lui **Huntington** (2007)³⁰ despre ciocnirea civilizațiilor, se pare că, pe lângă conflictul *viclean* dintre aceste trei religii, ar exista conflicte cu alte forme religioase, precum budismul, confucianismul, jainismul, voodooismul etc., dacă acestea sunt analizate în lumina contextelor socio-culturale din care s-au desprins.

Deși cercetarea în comunicarea internațională a investigat puțin această temă de cercetare, lumea este marcată de aceste probleme ale religiei, iar perspectivele cercetării în comunicarea

²⁷ Said, E. (1997). *Covering Islam : How the Media and the Experts Determine How We See The Rest Of The World*. New York, NY : Vintage Books

²⁸ Ali, S., Khalid, M. (2008). U.S. mass media and Muslim world : portrayal of Muslims by news- week and time. *European Journal of Scientific Research* 21(4) : 554–580

²⁹ Ogan, C., Willnat, L., Pennington, R. et Bashir, M. (2014). The Rise of Anti-Muslim Prejudice : Media and Islamophobia in Europe and the United States. *The International Communication Gazette*, 76(1), 27-46

³⁰ Huntington, S. P. (2007). *Le choc des civilisations* (2e éd.). Paris, France : Odile Jacob. DOI : [10.3917/comm.066.0238](https://doi.org/10.3917/comm.066.0238)

internațională ar trebui să ia în considerare definirea conturilor de reflecție în științele comunicării.

Comunicarea strategică internațională este o comunicare pentru dezvoltare. Conform lui **Lafrance** (2006), două paradigme de comunicare fac parte din reprezentarea pe care diferiții actori din întreaga lume au făcut-o din conceptul de dezvoltare în ultimii 80 de ani.

Primul este cel al, așa-numitei, *comunicări difuzioniste*, care face parte dintr-o ideologie a dezvoltării, și, care o vede pe aceasta din urmă, în axa unei viziuni a lumii asupra economiei de piață care trece prin „forța civilizatoare a tehnologiei”, și prin ideologia dependenței de dezvoltare care implică în special programe de dezvoltare de mediu, drepturile omului sau buna guvernare impuse de cele mai dezvoltate țări.

În cadrul acestor reprezentări ale conceptului de dezvoltare, care implică o dominare semnificativă a țărilor din nord dezvoltate, comunicarea difuzionistă apelează la tehnici și metode de comunicare care au ca scop schimbarea mentalității și comportamentului indivizilor din statele slab dezvoltate, în principal prin utilizarea mass-media, mai degrabă decât să acționeze asupra dezvoltării sociale, ținând seama de caracteristicile culturale, sociale, politice și economice specifice ale societăților în cauză.

El subliniază, în mod prioritar, transmiterea de informații sau utilizarea persuasiunii pentru a convinge comunitățile locale că problema lor se află în altă parte și că trebuie luată o anumită acțiune de comunicare pentru remedierea acesteia.

Conform lui **Lafrance** (2006)³¹, a doua paradigmă este aceea a *comunicării participative*, care a văzut soluția în axa teoriei critice a dependenței de dezvoltare și apoi în linia teoriei noii dezvoltări umane.

Rogers, definește noul model de dezvoltare astfel: Noul model de dezvoltare subliniază caracterul endogen al dezvoltării și a permis definirea acestuia ca un proces global de care societățile sunt responsabile. Din această nouă perspectivă, dezvoltarea nu este ceva ce poate veni din exterior. Este un proces participativ de schimbare socială într-o societate dată. (Rogers, 1976, p. 133).

Această viziune a dezvoltării este astăzi susținută de mulți cercetători (Bartoli, 1999; Lipietz, 1986; Sachs, 1996 și 1997) și este, de asemenea, împărtășită de multe organizații neguvernamentale internaționale.

Comunicarea participativă, se concentrează pe facilitarea schimburilor orizontale între părțile interesate ale acestor comunități, astfel încât acestea să își poată defini problemele comune,

³¹ Lafrance, J.-P., Laulan, A.-M. et Rico, C. (dir.) (2006). Place et rôle de la communication dans le développement international. Québec, Québec : Presses de l'Université du Québec

să exploreze soluții și acțiuni posibile, să definească parteneriatele necesare și să împărtășească cunoștințele (tradiționale și moderne) pe care le pot sau nu au la dispoziție acțiune, precum și materialul necesar implementării propriilor inițiative de dezvoltare (Bessette, 2004).

De asemenea, evocă „aplicarea planificată și sistematică a resurselor, canalelor, abordărilor și strategiilor de comunicare pentru a susține obiectivele dezvoltării socioeconomice, politice și culturale” (Bessette, 2007, p. 64).

Diversitatea instrumentelor de comunicare poate include, de asemenea, analize comportamentale și utilizarea etică a tehnicilor precum segmentarea publicului, facilitată astăzi de social media. Mesajele relevante pentru nevoile și interesele publicului țintă, adaptate mediului și conținutului, pot ajuta, de asemenea, la îmbunătățirea înțelegerii.

Apariția internetului, dezvoltarea rețelelor sociale, renașterea terorismului etc. au modificat sferele tradiționale de cercetare în comunicarea internațională. Dacă luăm exemplul terorismului, cercetările pun sub semnul întrebării în principal problema acoperirii mediatice.

Astfel, **Gerhards și Schäffer** (2013) au analizat modul în care patru incidente teroriste majore (atentatele de la Madrid, Londra, Amman și Sharm El Sheikh) au fost acoperite de CNN (Statele Unite), Al Jazeera (Qatar), BBC (Regatul Unit) și ARD (Germania). Ei își bazează analizele pe trei teoreme. În primul rând, mediatizarea este influențată de contextul național. În al doilea rând, variantele transnaționale pot subordona diferențele regionale. De exemplu, ar putea exista o diferență între mass-media occidentală și media arabă. În al treilea rând, asemănările dintre construcțiile mass-media la scară internațională apar din cauza globalizării. Rezultatele arată o similaritate de acoperire între cele patru canale de studiu. Cu toate acestea, două tipuri diferite de încadrare apar între CNN și Al Jazeera și celelalte canale. Pentru aceste două canale, care au diferențe minore între ele, acesta este un război împotriva terorii. Interpretarea lor se face la scară globală. Încadrarea BBC și ARD se referă mai mult la crimele împotriva umanității.

Departate de o analiză geopolitică, aceste două canale interpretează atacurile ca acte criminale comise de indivizi. Această reflecție a lui Gerhards și Schäffer (2013)³² reflectă noile tendințe în comunicarea internațională. De fapt, practic toate regiunile lumii au mass-media care vizează distribuția internațională: America Latină, cu Globo International sau TeleSur; Africa, cu Africa 24 sau Vox Africa; și Asia, cu CCTV sau NHK World. Toate aceste canale sunt disponibile în toată lumea prin satelit sau Internet. Provocările acoperirii oferite de aceste canale, concurența dintre canale cu interese geografice și politice divergente, precum și provocările de guvernare ale

³² Gerhards, J. et Schäfer, M. S. (2014). International Terrorism, Domestic Coverage ? How Terrorist Attacks are Presented in the News of CNN, Al Jazeera, the BBC, and ARD. *International Communication Gazette*, 76(1), 3-26. DOI : 10.1177/1748048513504158

acestora într-un context de creare a conglomeratelor ar putea constitui perspective pentru cercetare în comunicarea internațională pentru viitor.

Când vine vorba de politica economică internațională sau națională, comunicarea cu cetățenii nu mai este un detaliu. Dimpotrivă, comunicarea apare din ce în ce mai mult ca un instrument strategic în sine. Desigur, nu poate înlocui niciodată politicile de calitate; dar dacă reformele economice nu sunt înțelese, acceptate de oamenii pe care îi afectează, este mai probabil să eșueze sau chiar să fie dezlegate. Acest principiu se aplică și altor politici: monetară, financiară, bugetară și structurală.

Odată cu proliferarea rețelelor de socializare, cetățenii nu au fost niciodată atât de numeroși pentru a-și da părerea cu privire la politicile publice și, în întreaga lume, se așteaptă ca autoritățile să fie mai transparente și să își asume responsabilitățile. Drept urmare, presiunea crește pentru ca legiuitorii să explice mai bine acțiunea lor unui public mai larg și să demonstreze că merită sprijinul acesteia. Cu alte cuvinte, trebuie să își dubleze eforturile pentru a fi auziți, pentru a fi înțelese și pentru a obține sprijin.

Rețelele sociale, născute prin Internet, au jucat roluri importante în mișcările sociale și politice cunoscute sub numele de Primăvara Arabă (Douai³³, Auter și Domangue, 2013; Kubler³⁴, 2011; Lecomte, 2011)³⁵.

Într-un nou studiu, **cercetătorii FMI** se bazează pe cercetări ample pentru a oferi autorităților naționale o imagine de ansamblu asupra noilor provocări de comunicare din diferite domenii. Desigur, fiecare domeniu de acțiune prezintă dificultăți specifice în ceea ce privește comunicarea. Dar există suficiente elemente comune pe care managerii dintr-o zonă le pot învăța din experiența omologilor lor din alte domenii. Studiul examinează, de asemenea, situația unor țări pentru a evidenția dificultățile care apar și se repetă într-o mare varietate de sisteme politice și cadre strategice.

La etapa actuală (2021), aplicațiile TIC, sunt cele mai eficiente instrumente de comunicare internațională. Acest tip de comunicare pentru dezvoltare se bazează pe patru elemente esențiale (Landry, 2013, p. 88):

- TIC-urile permit utilizatorului să acceseze cunoștințe și informații și să le difuzeze dincolo de distanțe mari și costuri reduse;

³³ Douai, A, Auter, P et Domangue, D. (2013). The “News Blog” : Social Media and Global News Coverage of the Arab Democracy Spring. Dans R. D. Berenger (dir.), *Social Media go to War : Unrest, Rebellion and Revolution in the Age of Twitter* (p. 495-510). Washington, DC : Marquette Books

³⁴ Kubler, J. (2011). *Les révolutions arabes et le Web 2.0 : Tunisie et Égypte*. S.l. : Averroès

³⁵ Lecomte, R. (2011). *Révolution tunisienne et Internet : le rôle des médias sociaux*. L'Année du Maghreb. Repéré à <http://anneemaghreb.revues.org/1288>
DOI : 10.4000/anneemaghreb.1288

- Elimină constrângerile de timp asupra circulației informațiilor și promovează consumul acestora în timp real;
- Oferă utilizatorului instrumentele necesare, astfel încât să poată deveni în același timp producător, diseminator și receptor de informații, cunoștințe și cultură;
- Fac posibilă valorificarea creativității utilizatorului pentru a stabili soluții adaptate problemelor pe care le întâlnește.

Utilizarea TIC poate promova, de asemenea, împuternicirea utilizatorilor prin dezvoltarea capacităților lor de a acționa în lumea exterioară, de a se ocupa de ei înșiși, făcând alegeri și luând acțiuni care duc la rezultate.

Această autonomie este, totuși, condiționată de accesibilitatea TIC. Multe state au intervenit cu restricții, sau cu securizarea propriilor strategii de comunicare, care adesea intră în conflict cu rețelele de socializare, care mediatizează instantaneu mesaje de importanță strategică.

De asemenea, este condiționat de faptul că TIC trebuie adaptat la culturile locale și la nevoile oamenilor și că utilizatorii trebuie să aibă abilitățile și cunoștințele necesare pentru a beneficia de ele în mod independent.

Comunicarea strategică internațională și actorii societății civile. Perspectivele viitoare în comunicarea internațională intervin și cu actorii societății civile care își fac auzite vocile. Într-adevăr, *mișcarea Occupy* a ilustrat întrebările unei mari părți a planetei cu privire la inegalitățile sociale și la diviziunea economică pe care o trăiește lumea. Simbolic, nu este ne semnificativ faptul că această mișcare a avut repercusiuni globale prin *mișcarea Occupy Wall Street.*, Wall Street reprezentând locul tuturor exceselor de finanțe și bogăție concentrate în buzunarele celor bogați 1% care conduc planeta. Această mișcare s-a răspândit apoi în peste 90 de țări. Pe lângă această mișcare, lumea a cunoscut și revoltele alimentare provocate de creșterea prețurilor la alimente. În 2007-2008, țări la fel de diverse precum Camerun, Côte d'Ivoire, Egipt, Indonezia, Pakistan, Filipine, Senegal și Thailanda au experimentat proteste care au rezonat la scară globală.

În cele din urmă, comunicarea participativă este, de asemenea, poziționată de **Bessette** ca un sprijin pentru cercetarea participativă și diferitele faze ale procesului care rezultă din aceasta: alegerea și analiza problemei care trebuie rezolvată, planificarea, experimentarea (inclusiv monitorizarea și evaluarea) și evaluarea de rezultate.

Prin urmare, etapele comunicării participative fac parte direct din acest proces al implementării TIC. Pentru a parcurge și a anima aceste etape, este necesară intervenția unui „facilitator”. Acest intermediar/facilitator, de obicei constituie o problemă de politică publică națională pentru majoritatea statelor, care pentru a se reprezenta discursiv pe arena globală și pentru a lansa mesaje politice și economice, ar trebui să-și adapteze discursurile în funcție de noile

instrumente de comunicare, și noul val de factori conjuncturali induși de dezvoltare tehnologiilor de comunicare.

Politici de informare. Dilema modului de a concilia libertatea informațiilor cu dictatele securității naționale și drepturile la viață privată pare să fie în centrul oricărei politici naționale de informare democratică. Un exemplu grăitor al acestei dileme este controversa din Statele Unite cu privire la cipul Clipper și V (iolence). În 1993, Agenția Națională de Securitate a introdus o nouă tehnică de criptare care va fi utilizată pentru securitate și confidențialitate pe Infrastructura Națională de Informații (NII). Această nouă tehnică, cunoscută în mod obișnuit sub numele de Clipper Chip, a fost proiectată în secret de NSA și rămâne clasificată astfel încât funcționarea sa interioară să fie necunoscută. De asemenea, are o „caracteristică” suplimentară - guvernul păstrează cheile pentru dvs., așa că, dacă doresc să intercepteze pe cineva, pot. Această propunere a întâmpinat opoziții aproape universale din partea publicului și a industriei. În ianuarie 1994, mulți dintre cei mai buni criptografi din lume și experți în securitatea computerelor i-au scris președintelui Clinton cerându-i să o retragă. Computer Professionals for Social Responsibility (CPSR, Internet Memo, 3 februarie 1994) a creat un listserv pentru o petiție pe internet pentru a se opune Clipper. Preocuparea publicului cu privire la pornografie și violență a intrat în conflict cu drepturile Primului Amendament și în alte domenii. Actul american de decență în comunicare din 1995 a făcut ca difuzarea pornografiei pe internet să fie un act criminal. De asemenea, a necesitat instalarea de cipuri de violență în televizoare, permițând părinților să controleze programele pe care le pot viziona copiii lor. Cu toate acestea, în 1996, câteva SUA

Cyberia, cunoscută și sub numele de Cyberspace, devine astfel o societate panopticană vizibilă din punct de vedere tehnologic, precum și o arenă publică pentru contestarea între politici. Într-o societate precum Statele Unite angajate în libertatea conștiinței, vorbirii, asocierii și adunării, noile tehnologii ridică întrebări fundamentale cu privire la modul de protejare a primului amendament. Problemele de securitate națională se referă și la protecția informațiilor științifice și tehnologice sensibile.

Gestionarea știrilor este una dintre aceste probleme. În timpul războiului din Vietnam, reporterii au avut acces direct la frontul de luptă. Din punctul de vedere al guvernului SUA, consecințele au fost dezastruoase. Vietnamul a fost primul război major al SUA care a fost acoperit de televiziune. Pe măsură ce imaginile câmpurilor de luptă sângeroase ajungeau la casele americane, pretențiile Pentagonului de victorie erau din ce în ce mai îndoielnice, iar sentimentele anti-război în rândul publicului au forțat guvernul să se retragă în cele din urmă din acea țară. Politicile guvernamentale de informare cu privire la război s-au schimbat ulterior. Încă de la Vietnam, reporterilor americani li s-a refuzat accesul direct pe fronturile de luptă. În invaziile din

Granada, Panama și Irak, reporterii au primit majoritatea informațiilor lor prin briefing-uri Pentagonului. In aceste circumstanțe,

Pentru a trece la o altă arenă politică, problema protecției brevetelor și a drepturilor de autor este în primul rând o problemă comercială. Cu toate acestea, are consecințe importante pentru obligațiile internaționale ale unei țări. În ultimele decenii, Statele Unite au intrat în conflict direct cu o serie de țări, inclusiv Hong Kong, Thailanda, Taiwan, China și Singapore, pentru încălcarea legilor drepturilor de autor ale Statelor Unite. Manualele, hardware-ul și software-ul computerului și înregistrările muzicale au fost piratate în mod sistematic pentru profit, fără plata drepturilor de autor. Cu toate acestea, atâta timp cât o țară nu a semnat Convenția de la Geneva cu privire la drepturile de autor, ea poate continua reproducerea proprietăților intelectuale fără compensare autorilor și editorilor. SUA a adus o presiune considerabilă asupra unora dintre țările asiatice să semneze și să respecte Convenția de la Geneva. Unii au; alții continuă să refuze să semneze pe motiv că moștenirea lor asiatică a fost jefuită de secole fără despăgubiri și acum le-a venit rândul să împrumute sau să fure. În acest caz, interfața dintre informațiile naționale și politicile externe nu ar putea fi mai strânsă. Politica externă nu se mai poate limita doar la problemele de securitate; trebuie, de asemenea, să dezvolte poziții în ceea ce privește identitatea culturală, libertatea și protecția mass-media și comerțul cu informații. interfața dintre informațiile naționale și politicile externe nu ar putea fi mai strânsă. Politica externă nu se mai poate limita doar la problemele de securitate; trebuie, de asemenea, să dezvolte poziții în ceea ce privește identitatea culturală, libertatea și protecția mass-media și comerțul cu informații. interfața dintre informațiile naționale și politicile externe nu ar putea fi mai strânsă. Politica externă nu se mai poate limita doar la problemele de securitate; trebuie, de asemenea, să dezvolte poziții în ceea ce privește identitatea culturală, libertatea și protecția mass-media și comerțul cu informații.

O politică democratică de informare ar oferi din ce în ce mai mult bibliotecilor electronice pentru public și drepturile de acces ale cetățenilor la informațiile publice. Unele legi Sunshine din Statele Unite prevăd acest lucru. Cu toate acestea, o problemă mai spinoasă este problema drepturilor de acces ale unei persoane la informațiile deținute despre ea sau el. O varietate de dosare guvernamentale și comerciale, cum ar fi impozite, credite, locuri de muncă și dosare judiciare, conțin erori sau fapte care pot fi în detrimentul unei persoane. Dilema politicii centrale se învâрте aici în jurul problemei în ce măsură legea ar trebui să extindă drepturile individuale de acces și răspuns înainte ca drepturile guvernului sau ale angajatorilor să fie compromise.

Politici media

Multe dintre dilemele politicilor culturale și informaționale se confruntă, de asemenea, cu cei care modelează politicile media naționale. Cu toate acestea, în societățile multiculturale,

dilema modului de a permite libertatea de exprimare fără a încuraja discursul de ură este întrebarea centrală (Masuda și colab. 1993). Diferite filozofii media ar răspunde, desigur, diferit la această întrebare. Politicile mass-media autoritare respectă adesea dictatele tradiției. În sistemele imperiale multinaționale, cum ar fi imperiile islamice și europene pre-moderne, nivelul de toleranță pentru diferențele religioase și etnice a fost relativ ridicat. Atâta timp cât credința a fost plătită autorităților centrale, fiecare comunitate culturală a fost în mare parte lăsată în voia sa. De fapt, în imperiile islamice,

Politicile mass-media libertare tind să aprecieze libertatea de exprimare mai presus de vorbirea corectă politic. Susținătorii interzicerii discursurilor de ură susțin totuși că este echivalent cu focul plâns într-un teatru aglomerat, constituind astfel un „pericol clar și prezent”. Discursul de ură nu trebuie tolerat deoarece amenință serios pacea etnică și rasială. Așa cum sugerează Raportul proiectului privind relațiile etnice din Europa de Est și fosta Uniune Sovietică (Internet Memo, 24 august 1994), problema poate fi abordată în mai multe moduri diferite: În primul rând, prin verificări și echilibre constituționale. În al doilea rând, prin verificări și solduri intermediare. În al treilea rând, prin propriile coduri de etică ale jurnaliștilor. În al patrulea rând, printr-o educație istorică și culturală mai bună pentru jurnaliști. A cincea, printr-o mai bună acoperire a contextelor de știri în legătură cu evenimentele de știri. În al șaselea rând, prin rușinarea agresorilor prin publicitatea informațiilor despre persecuția politică a minorităților oferite de organizații precum Amnesty International. În cele din urmă, prin exercitarea presiunii internaționale asupra violatorilor drepturilor omului.

Politicile media comunitare se confruntă cu un set diferit de probleme în conflictele etnice și religioase. Prin definiție, astfel de politici apreciază o religie sau o limbă sau o etnie față de altele, deoarece consideră că este de o importanță vitală pentru unitatea lor națională. Alte religii sau culturi sunt fie reprimare, fie nu sunt la fel de apreciate. Persecuția Iranului asupra bahainilor, persecuția Turciei împotriva kurzilor, persecuția irakiană a șiiților și a kurzilor și persecuția israeliană a palestinienilor se încadrează în această categorie. Comunicarea globală poate contribui la drepturile omului prin cenzura internațională pentru astfel de încălcări sistematice ale dispozițiilor sale.

În schimb, politicile mass-media totalitare lasă puțin spațiu pentru remedii internaționale sau interne până când regimul ajunge la punctul său de autodistrugere. Introducerea forțelor pieței în China, Iran, Filipine, fosta Uniune Sovietică și Europa de Est sugerează, totuși, că o societate civilă poate apărea mai devreme sau mai târziu, chiar și sub controlul cel mai strict. O societate civilă poate, în timp util, să aducă libertatea discursului public necesar unui regim democratic.

Politicile naționale sunt adesea formulate în contextul forțelor și politicilor globale. Dar cine decide politicile globale - Nu există un guvern suveran global comparabil cu guvernele naționale. În schimb, avem o varietate complexă de actori sau părți interesate de pe scena globală, fiecare participând la formularea politicilor care inevitabil sporesc sau constrâng guvernele naționale în îndeplinirea obiectivelor lor. Figura 3 oferă o vedere schematică a marilor părți interesate de pe scena globală, inclusiv state, piețe, grupuri de presiune, grupuri financiare, societăți civile și mass-media. Statele reglementează, piețele alocă, lobby-urile încearcă să convingă, societățile civile rezistă și se mobilizează, instituțiile financiare se acumulează și mass-media de / legitimează politicile.

2.2. Comunicarea internațională în contextul globalizării relațiilor internaționale

Astăzi, globalizarea a atins apogeul nu numai datorită integrării economice, ci și datorită efectului multiplicator rezultat din tehnologiile de comunicații digitale. Schimbările fundamentale din sferele economice, politice, militare și de mediu au avut un impact serios, atât asupra statelor, cât și asupra relației dintre acestea. În ultimele decenii, pe fondul intereselor și provocărilor globale, legăturile transfrontaliere s-au dezvoltat rapid, au apărut noi forme de cooperare.

În contextul globalizării, s-au schimbat și funcțiile dreptului internațional, al căror număr a fost completat de o funcție comercială.

Specificitatea problemelor timpului nostru, caracterul lor universal uman necesită noi abordări ale soluției lor. Devine evident că, în contextul globalizării, asigurarea păcii și securității universale, inclusiv a problemelor rezolvării conflictelor internaționale, neproliferarea armelor de distrugere în masă, asigurarea funcționării economiei mondiale, reducerea decalajului dintre nivelul de trai dintre țările bogate și sărace, rezolvarea problemei populației lumii, păstrarea patrimoniului comun al omenirii, necesită o cooperare largă și cuprinzătoare a statelor. Aceasta este principala condiție pentru stabilirea unei legi și a unui ordin de încredere care poate crește eficiența gestionării proceselor globale la nivel internațional.

Interdependența comunicării strategice internaționale și a relațiilor internaționale în contextul globalizării are aspecte naționale și internaționale. Aspectele naționale determină interesele naționale ale țărilor, care le obligă să ia parte la relațiile internaționale pentru a avea piețe de vânzare, acces la resurse energetice, democratizare. De asemenea, trebuie remarcat faptul că realitatea actuală este de așa natură încât nici o singură țară nu numai că nu poate să-și apere interesele naționale dacă nu este participantă la relațiile internaționale, dar chiar și cu un nivel

insuficient al unei astfel de participări sunt încălcate. Trebuie remarcat faptul că promovarea realizării drepturilor la dezvoltare ca funcție juridică internațională a fost consacrată pentru prima dată în Declarația privind drepturile la dezvoltare, adoptată de UNGA în 1986. În această declarație, drepturile la dezvoltare au fost strâns legate și legate de drepturile omului și definite ca drepturi individuale și colective, în temeiul cărora poate fi exercitată întreaga gamă de drepturi și libertăți fundamentale (art. 1). În legătură cu reglementarea juridică internațională, acest document (articolul 4) vorbea despre necesitatea stabilirii unei cooperări internaționale eficiente pentru a oferi statelor în curs de dezvoltare mijloace și oportunități adecvate pentru a accelera dezvoltarea lor cuprinzătoare.

Declarația ONU a Mileniului, aprobată prin rezoluția Adunării Generale 55/2 din 8 septembrie 2000, a numit solidaritatea drept o direcție prioritară a secolului 21, în care costurile și poverile sunt distribuite în mod echitabil în rezolvarea problemelor de natură globală în conformitate cu principiile fundamentale ale justiției sociale și egalității. Mai mult, cei care suferă și cei aflați în situația cea mai puțin prosperă ar trebui să fie ajutați de cei aflați în situația cea mai favorabilă. În acest sens, Declarația propune un efort care să includă, la scară globală, politici și măsuri care să răspundă nevoilor statelor în curs de dezvoltare și ale statelor cu economii în tranziție și care sunt dezvoltate și puse în aplicare cu participarea lor activă (secțiunea I, paragraful 5).

Prin urmare, globalizarea, care vizează crearea unui spațiu economic, informațional și juridic unic, trebuie reglementată cu atenție și acest lucru este posibil doar în cadrul legal internațional, care, datorită universalității lor, metodelor de soluționare (coordonarea cooperării între țări, coordonarea de poziții pentru a elabora soluții reciproc acceptabile) îndeosebi corespund esenței proceselor de integrare. În același timp, globalizarea nu numai că însoțește consolidarea rolului jucat de dreptul internațional ca autoritate de reglementare a integrării, ci și o schimbă calitativ pe aceasta din urmă.

Aprofundarea sistemului relațiilor internaționale, în care au fost incluse relațiile mixte (între țări și entități nestatale) și relațiile nestatale, a devenit motivul apariției noilor entități juridice internaționale: organizații neguvernamentale, persoane fizice, transnaționale corporații, entități administrativ-teritoriale, instituții judiciare internaționale.

Schimbarea rămâne unul dintre conceptele pe care știința politică și, *a fortiori*, relațiile internaționale au dificultăți de înțelegere.

În contextul globalizării, multe forme de comunicare devin diplomatice, cu sau fără o anumită calificare: economică, strategică, culturală, climatică, de afaceri, turistică, sportivă, spațială, culinară, de cercetare, religioasă, digitală, de sănătate, muzeu etc.

Lista este lungă și în continuă evoluție. Clarificându-se astfel, diplomația devine plurală și se diluează, în timp ce comunicarea diplomatică devine banală și omniprezentă. Și, de fiecare dată, este într-adevăr, *in fine*, să comunice, să influențeze, să creeze condiții optime pentru recepția mesajelor, ideologiilor, să folosească un context devenit favorabil, chiar dacă anumite negocieri ar prefera mai degrabă secretul decât transparența, discreția mai degrabă decât publicitatea. Unii fac diplomație fără să o afirme, alții o asumă: însăși primirea anumitor acte sau mesaje capătă uneori un caracter diplomatic, deoarece face parte dintr-o comunicare între reprezentanți mandatați sau presupuși ai diferitelor puteri, interese speciale.

În ciuda varietății domeniilor politice, este crucial pentru toate țările să comunice eficient cu un public larg. Pentru a avea succes, va fi din ce în ce mai important să îmbunătățim continuu capacitățile de comunicare, prin exploatarea noilor tehnologii, prin recurgerea la diverse medii și prin utilizarea numeroaselor canale de comunicare între expeditor și destinatar. A ajunge direct la public, fără intermediar, este un obiectiv esențial.

Multitudinea de actori și oportunități, instrumentalizarea mai mult sau mai puțin recunoscută a evenimentelor sportive, realizările științifice, notorietatea culturală, prezentările de modă, instalarea muzeelor, cooperarea între universitățile „clasificate” au dezvoltat, în special, enorm domeniul fii „diplomatic”, banalizat *de facto* comunicare diplomatică, care nu mai aparține doar diplomaților profesioniști și nu se mai limitează la politică. Utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor corespunde, de asemenea, unei reînnoiri a practicilor - „diplomația 2.0” sau „diplomația digitală” - și este interesant de luat în considerare impactul rețelelor sociale, în special asupra obiectivelor sau asupra rezultatelor acțiunilor străine. reprezentări. În timp ce aproape toate statele au decis în mod clar să integreze aceste instrumente și utilizarea lor în strategia lor, realitatea practicilor diplomatice la fața locului este încă departe de însușirea deliberată și controlată. Cu toate acestea, câmpurile de acțiune s-au schimbat.

În contextul actual al diplomației plurale, a noilor actori implicați și a câtorva domenii care au devenit „diplomatice”, este de asemenea interesant să ne întrebăm cum se relaționează între ele, cum interacționează (sau nu) aceste forme de comunicare.

Obținerea corectă a politicilor este esențială pentru ca acestea să fie eficiente. Comunicarea îmbunătățită poate contribui la succesul reformelor conduse de țară. În acest scop, experiența altor țări și instituții poate fi o sursă îmbogățitoare de inspirație.

Există, de asemenea, domenii rămase neexplorate în acest număr, care sunt simbolurile nerostirii, ezitării, refuzului comentariilor publice. De exemplu: Diplomația Vaticanului, evoluția profilurilor diplomaților profesioniști (de exemplu, reconcilierea dificilă actuală dintre activitatea diplomatică și cariera artistică în paralel), secretul cancelariilor, negocierile cu ușile închise...

Comunicarea diplomatică este probabil cea mai stăpânită, cea mai controlată de scena publică și spectatorul este mulțumit de ceea ce l-am lăsat să vadă.

Ordinea mondială actuală poate fi descrisă prin conceptul de universalism al capitalismului, sau numit globalizare, în conformitate cu diferitele forme de imperialism la care istoria a asistat încă din secolul al XIX-lea (**Daniel Bensaïd**, 2003).

Acest universalism al capitalismului este definit ca „un spațiu de piață omogen și lin, din care cosmopolitismul liberal al drepturilor omului constituie expresia ideologică”.

Potrivit lui Peter Gowan, citat de Bensaïd, noul cosmopolitism liberal se bazează pe conștiința vinovată a omului alb, pe magisteriul moral al Occidentului victorios și pe stânga socială - politica liberală întru chipată de actori politici precum Bill Clinton (SUA), Tony Blair (Regatul Unit), Joschka Fisher (Germania), Lionel Jospin și Alain Madelin (Franța) sau Dani el Cohn-Bendit (guvernul european) (**Bensaïd**, 2003, p.47).

Preceptele cosmopolitismului liberal sunt guvernarea globală, ordinea publică globală, suveranitatea statului redusă și cetățenii lumii (**Bensaïd**, 2003, p.48).

Mai mult, filosofia cosmopolitismului ridică anumite paradoxuri atunci când preceptele sale se ciocnesc, de exemplu, cu cele ale marilor organizații internaționale, cum ar fi Națiunile Unite, sau cele legate de protecționismul utilizat pe scară largă de Statele Unite și Europa, sau cele ale democrației și mirosului, liberalism (**Ibid.** 2003).

În plus, paradoxul este prezent chiar în ideologia care stă la baza cosmopolitismului, și anume globalizarea economică, cu cota sa de manifestări și consecințe, inclusiv „apariția unei cetățenii globale și a mișcărilor globale.

Totuși, conform autorului, noul cosmopolitism liberal marchează sfârșitul „politicii în sensul clasic al termenului” pentru unii și apariția „epocii a treia a imperialismului” pentru alții. Acest sfârșit al politicii ar fi marcat în sensul că statul și legea, așa cum au fost înțelese până astăzi, au cedat locul supremației omului care, de acum, „este singurul suveran

Această nouă ordine mondială este pusă sub semnul întrebării de către autor ca „imperialismul global”, numit și dominație imperialistă. Potrivit lui Samir Amin citat de Bensaïd, această dominație imperialistă se bazează pe cinci monopoluri de care beneficiază țările dezvoltate ale centrului:

1. Noi tehnologii și brevete;
2. Controlul fluxurilor financiare;
3. Accesul la resursele naturale;
4. Arme de distrugere în masă;
5. Mijloace de comunicare.

Această nouă ordine mondială ar fi fost, de asemenea, construită în jurul unei revoluții tehnologice și a informațiilor în cursul căreia omenirea a trecut, într-o perioadă foarte scurtă din a doua jumătate a secolului XX, dintr-o perioadă de o asemenea amploare încât o „societate globală a informației, ca proiect și politică și ca ideologie, este acum impusă ca paradigmă dominantă a dezvoltării sociale și economice” (Landry, 2013, p. 49).

Unii oameni cred că această nouă societate informațională, numită și societatea rețea 6 sau societatea cunoașterii, constituie astăzi o nouă ordine mondială de organizare socială care ar fi înlocuit societatea industrială.

UNESCO califică totuși conceptul informației globale susținând în schimb termenul „societăți ale cunoașterii” pentru a sublinia în continuare potențialul (și nu soluția gata pregătită) a utilizării tehnologiilor. Informația și comunicarea pentru dezvoltarea umană. Oricum ar fi, discursul în jurul unei noi societăți globale a informației, mai incluziv și mai democratic decât cel care a predominat în prima jumătate a secolului al XX-lea, s-a impus în mare măsură ca un vector al dezvoltării economice și umane la nivel global, în ciuda faptului că numeroasele critici legate de noțiunile de „divizare cognitivă” și „decalaj digital” care decurg din accesul inegal la TIC în diferite zone geografice ale lumii.³⁶

Lupta împotriva sărăciei și eforturile de dezvoltare la scară globală merg mână în mână cu ideologia hegemonică dominantă a drepturilor omului universale, așa cum este ilustrat de acest extras din raportul privind dezvoltarea umană publicat de PNUD: Ideea că un standard decent de viață, nutriție adecvată, îngrijire a sănătății, educație și protecție împotriva calamităților sunt drepturi ale omului și nu sunt doar obiective de dezvoltare și că sărăcia este o provocare a drepturilor omului. Noua ordine mondială se va baza, așadar, pe dominația imperialistă a unei mână de țări bogate a căror afirmare implică apariția și întărirea unei noi societăți globale a informației care alimentează cel puțin două monopoluri care beneficiază deja aceleași țări: noi tehnologii și brevete, și mijloacele de comunicare.

Utilizarea TIC și răspândirea unei societăți globale a informației va consolida astfel două dintre monopolurile deținute de cele mai bogate țări, lărgind în același timp diferența dintre țările bogate și cele sărace, prin apariția unor noi divizări digitale și cognitive.

Comunicarea globală de la începutul secolului 21 a adus multe efecte. Pe de o parte, estompează granițele tehnologice, economice, politice și culturale. Imprimarea, fotografia, filmul, telefonul și telegrafia, radiodifuziunea, sateliții și tehnologiile informatice, care s-au dezvoltat

³⁶ UNESCO (2005). Convention sur la protection et la promotion de la diversité des expressions culturelles. Paris, France : UNESCO.

destul de independent, se îmbină rapid într-un flux digital de zerouri și unii din rețelele globale de telecomunicații.

Din punct de vedere economic, industriile separate care s-au dezvoltat în jurul fiecăreia dintre aceste tehnologii se combină pentru a deservi noul mediu multimedia printr-o serie de fuziuni și alianțe corporative.

Din punct de vedere politic, comunicarea globală subminează granițele și suveranitățile tradiționale ale națiunilor.

Direct Broadcast Satellite (DBS) încalcă frontierele naționale prin difuzarea impunită de știri, divertisment, programe educaționale și publicitate străine. În mod similar, micro-media comunicațiilor globale își distribuie mesajele în mod restrâns prin înregistratoare audio și video, aparate de fax, discuri de computer și rețele, inclusiv Internet și World Wide Web.

Pe de altă parte, comunicarea globală împuternicește grupuri și voci uitate până acum în comunitatea internațională. Canalele sale au devenit astfel arena pentru contestarea noilor granițe economice, politice și culturale. Comunicarea globală, în special în formele sale interactive, a creat noi spații morale imense pentru explorarea de noi comunități de afinitate, mai degrabă decât de vecinătate. Provoacă astfel sistemele tradiționale economice, politice și culturale de sus în jos. În Iran, aceasta a facilitat prăbușirea unei dictaturi monarhice în 1978-1979 prin utilizarea înregistratoarelor de casete cu tranzistoare ieftine, împreună cu telefonia internațională, pentru a răspândi mesajele ayatolahului Khomeini către adepții săi în câteva ore de la predarea lor de la exilul său la Paris. (Teheran, 1979, 1980, 1993).

În Filipine, căderea regimului Marcos în 1986 a fost transmisă la nivel internațional pentru ca toți să fie martori, în timp ce mass-media alternativă îi submina regimul pe plan intern.

În Arabia Saudită, un program BBC-WGBH despre „Moartea unei prințese”, interzis de guvernul saudit ca subversiv, a fost introdus în țară prin intermediul unor casete video, a doua zi după ce a fost prezentat la televizor la Londra. În China, în ciuda cenzurii severe a presei, mișcarea democrației din Piața Tiananmen și-a răspândit mesajul în întreaga lume în 1989 prin intermediul faxurilor. În Uniunea Sovietică, rețelele de calculatoare care s-au opus loviturii de stat de la Moscova din 1991 și au simpatizat cu Elțin, și-au transmis mesajele peste tot, în ciuda cenzurii severe a presei și a radiodifuziunii (Ganley 1992)³⁷.

În Mexic, mișcarea zapatistă a reușit să-și difuzeze mesajele de protest împotriva guvernului din întreaga lume în 1994 prin Internet. În acest mod, a solicitat sprijin internațional, în timp ce jenează guvernul mexican într-un moment critic în care încerca să proiecteze o imagine democratică pentru admiterea la Acordul de liber schimb din America de Nord (NAFTA).

³⁷ Ganley, Gladys D. 1992. *The Exploding Political Power of Personal Media*. Norwood, NJ: Ablex

În Birmania sau Myanmar, așa cum se știe oficial, atât guvernul, cât și opoziția au folosit internetul în luptele lor politice. E-mailul a fost folosit pentru a realiza o mobilizare globală rapidă pentru retragerea companiilor occidentale din Myanmar, în semn de protest împotriva politicilor represive ale guvernului (martie 2021).

În acest mod, a solicitat sprijin internațional, în timp ce jenează guvernul mexican într-un moment critic în care încerca să proiecteze o imagine democratică pentru admiterea la Acordul de liber schimb din America de Nord (NAFTA).

Acestea sunt doar câteva exemple. Cu toate acestea, ei demonstrează că accelerarea progreselor tehnologice în telecomunicații și diseminarea lor la nivel mondial schimbă profund regulile relațiilor internaționale. Pe de o parte, acestea facilitează transferurile de știință, tehnologie, informații și idei de la centre la periferiile puterii. Pe de altă parte, ei impun o nouă hegemonie culturală prin „puterea moale” (Nye 1990) a știrilor, divertismentului și publicității globale. Globalizarea localului și localizarea globală sunt forțele gemene care estompează granițele naționale tradiționale. Conduita relațiilor externe prin canalele diplomatice tradiționale a fost atât subminată, cât și îmbunătățită de resursele de informare și comunicare disponibile actorilor nestatali. Apariția unei societăți civile globale sub forma a peste 30.000 de organizații neguvernamentale (ONG-uri) alături de aproape aproximativ 200 de actori de stat, precum și organizații interguvernamentale (IGO), corporații transnaționale (TNC) și corporații transnaționale de media (TMC), a sporit complexitatea relațiilor internaționale (Comisia pentru guvernare globală 1995).

Telecomunicațiile contribuie la schimbări în infrastructurile economice, competitivitate, relații comerciale, precum și politica internă și externă a statelor. De asemenea, afectează securitatea națională, inclusiv conduita și descurajarea împotriva războaielor, terorismului, războiului civil, apariția de noi sisteme de arme, comandă și control, precum și colectarea, analiza și diseminarea informațiilor. Războiul din Golful Persic a oferit o idee despre cum ar putea arăta războaiele viitoare. Apariția unei politici internaționale de identitate culturală organizată în jurul fetișismelor religioase, etnice sau rasiale sugerează care ar putea fi problemele viitoare în relațiile internaționale.

Comunicarea globală redefinește astfel puterea în politica mondială în moduri pe care teoriile tradiționale ale relațiilor internaționale nu le-au luat încă în considerare. Mai precis, aduce modificări semnificative în patru arene majore de putere dură și moale (Nye & Owens 1996; Cohen 1996).³⁸

³⁸ Cohen, Eliot A. 1996. "A Revolution in Warfare," *Foreign Affairs*, March/April: 37-54

Puterea dură se referă la forțe materiale precum pârghia militară și economică, în timp ce puterea moale sugerează forțe simbolice precum apeluri ideologice, culturale sau morale. Schimbări majore par să aibă loc atât în concepțiile și calculele puterii dure, cât și în cele soft. În primul rând, tehnologiile informaționale au transformat profund natura puterii militare din cauza sistemelor emergente de arme dependente de procesarea cu laser și a informațiilor. Al doilea, teledetecția prin satelit și prelucrarea informațiilor au stabilit o putere și o descurajare a informației analogă cu energia nucleară și descurajarea unei ere anterioare. În al treilea rând, rețelele globale de comunicații de televiziune precum CNN, BBC și Star TV au adăugat politici de imagine și diplomație publică la arsenalele tradiționale ale politicii de putere și ale diplomației secrete. În al patrulea rând, rețelele de comunicații globale care lucrează prin ONG-uri și tehnologii interactive precum Internetul creează o societate civilă globală și grupuri de presiune (precum Amnesty International sau Greenpeace) care au servit ca noi actori în relațiile internaționale. Deși nu sunt încă posibile generalizări teoretice mărețe cu privire la dinamica puterii dure și soft, tendințele indică faptul că aceasta din urmă își asumă o importanță tot mai mare.

Efectele multiple ale comunicării globale sunt probabil cele mai vizibile în arena militară. Tehnologiile militare au devenit din ce în ce mai intensive în informare și comunicare. Din punct de vedere istoric, majoritatea tehnologiilor de comunicare au beneficiat imens în faza lor de cercetare și dezvoltare de investițiile militare, dar introducerea lor a dus deseori la aplicații civile rapid difuzate. De asemenea, au fost adoptate rapid de toți adversarii.

În arena militară, caracteristica „sabiei duble” a tehnologiilor de comunicare a dus la paradoxul „mai mult este mai puțin”: mai multă securitate a însemnat mai puțină securitate. Câteva exemple ilustrează acest punct. Se presupune că armele nucleare sunt o forță puternică de descurajare. Cu toate acestea, proliferarea lor a creat o probabilitate mai mare de război nuclear accidental sau intenționat. Teledetecția de către sateliți a creat un sistem global de supraveghere la dispoziția superputerilor. Dar comercializarea unor astfel de informații duce acum la disponibilitatea acestora pentru acei adversari care își pot permite prețul. Mai mult, comunicarea directă prin satelit prin rețele de televiziune globale precum CNN și BBC aduce știrile adversarilor.

În război, tehnologia are două consecințe contradictorii. Conduita războiului și rezistența împotriva dominației devin din ce în ce mai robotizate și globalizate. Acest lucru se întâmplă deoarece tehnologia este simultan globală și locală, precum și puternică și vulnerabilă. Terorismul, ca armă a celor slabi, a fost astfel în ascensiune la nivel local și global - pe Cisiordania, precum și la New York World Trade Center, în regiunea Armenia-Azerbaidjan, precum și la ambasadele turcești și armene în lume, la clădirea federală din Oklahoma City, precum și în Washington, DC.

Ideea că depozitarea armelor de distrugere în masă poate dobândi niveluri de securitate proporțional mai ridicate pentru cei care le posedă se dovedește a fi problematică. Pe măsură ce tehnologiile militare și-au sporit raporturile de lovire / ucidere și tehnologiile de comunicare și-au îmbunătățit puterile de supraveghere, condițiile de nesiguranță permanentă par să fi devenit mai răspândite atât în centre, cât și la periferiile puterii. Implicațiile politice ale acestui fenomen pentru căutările puterii și păcii sunt de mare amploare, dar, din motive de spațiu, nu pot fi abordate aici.

Arena Diplomatică. În plus față de diplomația interguvernamentală tradițională, comunicarea globală pare să fi generat trei noi tipuri de diplomație, care pot fi etichetate drept diplomație publică, de oameni și virtuală. Abordarea globală a difuzării de către rețele precum CNN, BBC, Star TV, Voice of America, Radio Moscova și Radio Beijing, pare să fi condus la o schimbare a accentului de la politica de putere la politica de imagine (Tehrani 1982; Livingston & Eachus 1995). Diplomația publică și-a asumat astfel o importanță tot mai mare în desfășurarea politicii externe. Realități precum fostul ambasador George Kennan (1993) și fostul secretar de stat al SUA James Schlesinger (1992) au considerat, de fapt, această tendință ca echivalentă cu emoționalismul în procesul politic. James Schlesinger (1992: 17) a susținut că SUA politicile din Kurdistan și Somalia au fost, în special, conduse de impactul imaginilor de televiziune ale acelor tragedii umane. John F. Kennedy a rezumat-o odată: o casetă video este mai puternică decât zece mii de cuvinte.

Diplomația virtuală este de epocă mai recentă. Teleconferința audio, video și computerizată globală a permis numeroase contacte oficiale și neoficiale în mod obișnuit. Instituția unei linii fierbinți între Casa Albă și Kremlin în urma crizei rachetelor din 1962, videoconferința cu circuit închis de către Agenția de Informații SUA prin Worldnet și alte facilități similare demonstrează că diplomația are noi instrumente la nivelul său eliminare. Dar explozia internetului într-o rețea de comunicare interactivă la nivel mondial a oferit, de asemenea, numeroase oportunități grupurilor de experți de a acționa ca intermediari, avocați sau consilieri în conflictele internaționale. La o conferință a Universității Harvard despre informații, politici naționale și infrastructură internațională (ianuarie 1996), Henry Perritt a raportat proiectul Magistrat virtual sponsorizat în comun de Cyberspace Law Institute și American Arbitration Association. Proiectul oferă părților aflate în conflict servicii de mediere de specialitate părților aflate în conflict prin Internet și World Wide Web. Un alt exemplu de diplomație virtuală este Internetul Listserv Gulf2000, regizat de Gary Sick, membru pensionat al Consiliului Național de Securitate al SUA. Lista include peste 170 de experți de frunte în Golful Persic. Acesta oferă atât un forum pentru discutarea problemelor actuale, cât și un canal prin care se formează opinii. Multe alte grupuri de experți, cum ar fi Institutul Toda pentru Pace Globală și Cercetare Politică, folosesc și Internetul pentru proiecte

internaționale de soluționare a conflictelor care vizează identificarea părților aflate în conflict, angajându-i într-un dialog și căutând motive comune. Posibilitățile pentru diplomatie virtuală prin Internet, precum și conferințe audio sau video sunt, prin urmare, imense și vor fi, fără îndoială, exploatate în continuare în anii următori.

Impactul comunicării globale asupra vieții culturale internaționale este probabil cel mai vizibil dintre efectele sale. Călătorind de-a lungul Drumului Mătăsii în 1992, am fost urmărit persistent de CNN, BBC și Star TV. CocaCola, Michael Jackson și Madonna erau omniprezente oriunde mergeam - de la Marele Zid Chinezesc până la Urumchi (capitala Sinkiang, provincia de vest a Chinei) până la Almaty (capitala Kazakstan), Dușhanbe (capitala Tadjikistanului), Tașkent (capitala Uzbekistan), Ashkabad (capitala Turkmenistanului), Baku (capitala Azarbaijan) și Teheran (capitala Iranului). La Almaty, în august 1992, l-am întâlnit pe Jimmy Swaggert predicând Evanghelia în Kazak fluent la televiziunea națională. La Teheran, în iunie 1994, prin amabilitatea CNN și DBS, am asistat la OJ Simpson pe fugă pe autostrăzile din Los Angeles. Și în ciuda edictelor islamice, videoclipurile muzicale MTV cu mesajele lor postmoderne de senzualitate, pluralism și scepticism ajungeau în sfîntenia camerelor de zi islamice. Acest lucru a fost privit de autoritățile guvernamentale iraniene ca o invazie culturală nu mai puțin amenințătoare decât flota armată americană de pe coastele Golfului Persic.

Cu toate acestea, ar fi înșelător să considerăm efectele media ca fiind uniliniare și uniforme. Efectele tehnologice sunt întotdeauna mediate și construite social. Fiecare nouă tehnologie trebuie să-și găsească propriul spațiu cultural în viața unei societăți înainte de a putea avea un impact semnificativ asupra relațiilor sociale. În cazul mass-media, unde tehnologiile variază de la cele mai simple la cele mai complexe și de la cele ușor accesibile celor accesibile doar de o mică elită, efectele sunt și mai complexe și ambigue. O distincție între macromedia, mezo-media și micro-media ar putea ilustra acest punct. Macromedia de comunicații (sateliți, computere mainframe, Internet și ramura sa, World Wide Web) par să acționeze ca agenți ai globalizării. Prin satelit și rețele de calculatoare globale, fluxurile de date transfrontaliere, poșta electronică științifică și profesională și publicitatea comercială, macromedia susține globalizarea piețelor, societăților și culturilor naționale.

Meso-media de comunicare (tipărită, cinematografică și de difuzare) sunt în primul rând sub controlul guvernelor naționale sau al grupurilor de presiune și, prin urmare, funcționează în principal ca agenți de integrare națională și mobilizare socială.

Micromedia de comunicare (telefon, aparate de copiat, aparate de înregistrare audio și video, casete muzicale și computere personale) au întărit în primul rând forțele centrifuge ale

disidenței la periferiile puterii. Toate cele trei tipuri de media sunt, totuși, strâns legate între ele prin intermediul rețelelor sociale ale guvernelor, piețelor și societăților civile.

Cu toate acestea, punctele de acces la această rețea globală rămân în continuare locale. Ele sunt limitate de interesele politice și sociale ale guvernelor teritoriale. Cine controlează internetul este, prin urmare, de o importanță semnificativă pentru comunicarea internațională „pentru a determina ce trebuie livrat și cum” (Chang, 2010, p. 13)³⁹. În al doilea rând, deși globalizarea implică un stat național slăbit, noua formă de stat în era informațională actuală este statul de rețea (Carnoy & Castells, 2001, p. 14)⁴⁰, în care fiecare nod - statul național - este legat de alte noduri „care sunt la fel de necesare pentru îndeplinirea funcțiilor statului.

2.3. Concluzii la al doilea capitol

Scopul acestui capitol a fost să ofere o imagine de ansamblu asupra impactului comunicării globale asupra relațiilor internaționale în discursul teoretic, militar, diplomatic, economic, științific, educațional și cultural

Punctele de vedere ale sistemului internațional și cele mai urgente nevoi ale sale de reformă sunt, așadar, la fel de neplăcute ca lumea însăși. Complexitățile lumii necesită teorii ale relațiilor internaționale care se pot concentra atât pe decalaje în creștere, cât și pe interdependențe, conflicte și cooperare, violență și consolidarea păcii. De asemenea, ei solicită politici care să recunoască faptul că comunicarea globală joacă un rol central în definirea problemelor și negocierea soluțiilor. Dar o comunicare internațională semnificativă necesită competență tehnică și acces egal la mijloacele de comunicare - o cerință care lipsește grav în lumea de astăzi.

³⁹ Chang, T.-K. (2010). Changing global media landscape, unchanging theories? International communication research and paradigm testing. In G. J. Golan, T. J. Johnson, & W. Wanta, eds., *International communication in a global age* (pp. 8–35). New York: Routledge

⁴⁰ Carnoy, M., & Castells, M. (2001). Globalization, the knowledge society, and the Network State: Poulantzas at the millennium. *Global Networks* 1:1–18

CAPITOLUL III: COMUNICAREA STRATEGICĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA LA ETAPA ACTUALĂ

3.1. Comunicarea vectorului european în contextul noilor evoluții de politică internă și externă a guvernelor din Republica Moldova

Pentru a conduce în mod corespunzător și a răspunde aspirațiilor populației, guvernul trebuie să întreprindă o politică de comunicare care decurge dintr-o strategie globală a circulației transversale a informațiilor, urmărind să întreprindă o campanie pentru trezirea conștiinței, pentru a obține sprijinul populația pentru măsurile care stau la baza implementării procesului de dezvoltare.

O astfel de misiune nu poate fi realizată cu o eficiență maximă fără a se baza pe suporturi care beneficiază de o anumită credibilitate. Astfel, nu ar trebui să pierdem din vedere faptul că principalii vectori de comunicare, în acest caz mass-media, încă ascultă anumite concepții despre rolul presei în primele zile ale independenței Republicii Moldova.

Către sfârșitul anilor '90, odată cu evoluțiile social politice ale tranziției postcomuniste, cu intensificarea relațiilor externe, are loc o oarecare modificare a viziunilor asupra interesului național. Actualmente conceptul de interes, inclusiv de „interes național” al Republicii Moldova, capătă noi semnificații generate de procesele integrative și dezintegrative ce au loc pe continentul european.

Astfel, prin interes național se subînțelege totalitatea complexă și neuniformă de însușiri obiective și subiective, legate de factorul necesității, utilului, avantajului, scopului comunităților sociale sau al individului care influențează substanțial comportamentul și acțiunile lor social-semnificative⁴¹.

O astfel de abordare a problemei a fost inacceptabilă pentru Republica Moldova, deoarece, pe parcursul a mai multor ani noi nu am cunoscut care au fost interesele veridice ale politicii externe ale țării și cum le realiza diplomația moldovenească.

Liderii vremii nu puteau admite că o astfel de campanie de conștientizare nu ar trebui percepută ca o propagandă scandalosă în beneficiul exclusiv al puterii politico-administrative de a încerca să își înrădăcineze și să-și consolideze imaginea de marcă în țară.

În realitate, nu mai numărăm acțiunile de sensibilizare care au fost inițiate în domeniu. În ciuda tuturor eforturilor depuse, din păcate, aceștia au procedat adesea în dezordine și uneori s-au încheiat în confuzie: Est-Vest.

⁴¹ Saca V. Interese politice și relații politice. Dimensiuni tranzitorii. - Chișinău, USM, 2001, p.75.

Mulți miniștri și șefi de stat, care au apărut în fața acelorași audiențe pentru a face observații uneori contradictorii (Moldova între Est și Vest sau Moldova spre Est sau Vest), probabil că nu fuseseră suficient de impregnați de obiectivele de atins pentru a le explica, concis și clar, interlocutorilor lor. În absența unei politici de comunicare coerente, misiunile ar putea fi lansate doar la întâmplare, conform imperativelor slab stăpânite, care în fapt și s-au întâmplat pe pacrusul a 30 de ani în Republica Moldova.

În cele din urmă, discursul public guvernamental a fost cel orientat spre europenizarea republicii Moldova.

În analiza conceptului de europenizare voi porni de la definiția lui Robert Ladrech, care afirmă că reprezintă: „Un proces lent care reorientează direcția și modelează politicile la nivelul în care dinamica politică și economică a Comunității Europene devine parte a logicii organizaționale a politicii și deciziei naționale”.⁴² În cadrul acestei perspective este important de observat distincția între conceptul de integrare și de cel de europenizare în care s-a încadrat Republica Moldova. În timp ce integrarea europeană reprezintă procesul de cedare a suveranității de la nivel național la nivel european, europenizarea provoacă o schimbare internă prin deciziile adoptate la nivelul Uniunii Europene.

Europenizarea este, de asemenea, un proces continuu prin care se realizează adaptarea instituțională, adoptarea politicilor comune și difuziunea culturală transnațională, un proces de schimbare instituțională, care constă în adoptarea *acquis*-ului și în compatibilizarea instituțiilor și un act de construire a culturii europene comune și a identității europene.⁴³

Fostele țări comuniste, intrate în tranziție, au evoluat în direcții diferite, cu rezultate tot atât de diferite. Unele state au reușit deja să-și consolideze funcționalitatea și mecanismele economiei de piață, au reușit într-un fel să-și „occidentalizeze” societatea suficient pentru a fi admise în NATO și au avut mari șanse pentru integrarea în Uniunea Europeană (cazul Lituaniei, Letoniei, Estoniei).

Alte țări postcomuniste (Republica Moldova, Belarusi) s-au împotmolit într-o tranziție paralizantă cu perspective modeste de a ieși din subdezvoltarea cronică și din sărăcie.⁴⁴ Republica

⁴² Ladrech Robert- Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France”, Journal of Common Market Studies, 1994, p. 69

⁴³ Pană Aandra-Dina- Europenizarea în media transnaționale, teză de doctorat, SNSPA, București, 2011, p.37. În sens contrar Downey, Koenig afirmă că integrarea instituțională s-a înfăptuit într-un ritm mult mai rapid decât integrarea socială existând astfel un decalaj între europenizarea instituțională și europenizarea societății, aceasta din urmă fiind influențată în mică măsură de deciziile luate de instituții europene.

⁴⁴ A se vedea: Golea A. Republica Moldova între Est și Vest. // „De facto”, 2001, 21 august; Uglov D. Particularitățile orientării naționale sau dilema între integrarea Europeană și politica estică. // Profit. 2001, N3; Filipescu N. Occidentalizarea postcomunistă. - Iași, POLIROM, 2002, p.13.

Moldova nu a putut și nu a știut să formuleze astfel de obiective, preferînd prin așa-zisa politică multivectorială să balanseze între Est și Vest.

La întrebarea „Cum interacționează Uniunea cu membrii săi?”, indirect și nu total original au răspuns Knill și Lehmkuhl în 1999: Uniunea Europeană interacționează cu membrii săi, prin:

- 1) Prescrierea de modele comunitare și preluarea lor de statele membre (integrare pozitivă). Într-o atare situație, europenizarea se bazează pe existența unei a priori adecvări instituționale naționale (de exemplu: politicile europene în domeniul mediului);
- 2) Alterarea unei stări de fapt și inducerea schimbării la nivel național (integrare negativă), situație în care europenizarea este sinonimă alterării structurilor domestice în raport cu distribuția de putere și resurse între actorii implicați (de exemplu: regulile pieței unice); și
- 3) Promovarea unor valori noi, ce induc așteptări din partea actorilor statali și modifică astfel preferințele acestora (integrare cadru). Europenizarea devine aici procesul de adaptare instituțională rezultat în urma schimbării strategiilor interne după noile orientări naționale. La aceste instrumente, Töller (2004) adaugă un al patrulea:
- 4) Inacțiunea comunitară (tradusă prin lipsa unei reglementări clare), care are uneori drept efect ocolirea procedurilor legale tradiționale (pasibile de eventuale și viitoare restricții comunitare) și optarea reglementării prin apelul la cooperarea informală.

Uniunea Europeană exercită, așadar, asupra statelor membre presiuni de adaptare, oferind uneori modele stricte, sugestii de re poziționare a balanței de putere inter- și intrastatale ori principii ale unei intuite (mai rar, dovedite) bune practici comunitare.

În funcție de stimulii primiți, statele membre reacționează. Börzel și Risse (2000, p. 11) vorbesc în acest sens despre:

- a. Absorbție – prezentă când statele membre își aliniază politicile, fără însă a efectua modificări de substanță (schimbare minoră);
- b. Acomodare – posibilă când alinierea politicilor și comportamentelor naționale nu modifică esența ordinii interne (héritier, 2001) (schimbare moderată);
- c. Transformare – survenită atunci când modelele instituționale și comportamentale vechi sunt înlocuite cu altele mai noi (schimbare majoră); iar Radaelli (2003, p. 37 et seq.) adaugă la acestea:
- d. Inerția – ca lipsă totală a oricărei schimbări; și e) suprimarea – întâlnită atunci când politica națională devine „mai puțin” europeană decât înaintea intervențiilor comunitare⁴⁵.

Definită ca impactul Uniunii asupra ordinii interne a statelor candidate la aderare, europenizarea prin extindere trimite la o relație asimetrică dintre agentul condiționării

⁴⁵ http://www.asociatiaeconomistilor.ro/documente/simpozion_AGER_2007_romana.pdf, p. 96

(Comunitatea) și subiectul acesteia (candidatul), perspectiva sa de analiză fiind una din nou, de sus în jos. Aceasta deoarece raporturile procesului de aderare sunt stabilite clar de strategia exclusivă practică de Comunitate: pentru candidate, „nimic nu este hotărât până când nu este stabilit totul”). Concurențe în „cursele de aderare”, candidatele la integrare au ca miză desăvârșirea pregătirii în vederea atingerii pragului minim necesar⁴⁶ includerii în Comunitatea Europeană, respectând regulile antrenamentului, de cele mai multe ori, unilateral reglementate de Uniune.

Deși s-a pronunțat în favoarea dezvoltării unor relații mutuale avantajoase pe toate planurile, conducerea de la Chișinău nu a reușit să formuleze o viziune clară de ancorare a interesului național într-un sistem de repere și valori care ar fi permis țării noastre să depășească rapid și eficient perioada dificilă de tranziție prin crearea unor condiții externe benefice pentru reformarea cu succes a țării.⁴⁷

A existat un moment în care comunicarea guvernamentală a implicat mai multe lanțuri de difuzare a mesajelor de europenizare.

Astfel, campaniile multiple, desfășurate de serviciile de animație pentru dezvoltare, extindere agricolă, cluburi radio, alfabetizare și mișcări de tineret, au avut cu siguranță unele efecte notabile, dar rezultatul eforturilor financiare și tehnicile nu au fost la înălțimea așteptărilor. Chiar dacă, conform investigațiilor, conținutul mesajelor a fost ascultat, nu pare să fi fost auzit, deoarece metodei de abordare îi lipseau multe elemente susceptibile să declanșeze această mobilizare generală și conștientizare a procesului de integrare europeană.

Politica de comunicare a guvernului trebuie să se bazeze pe acțiuni atent analizate, care să fie puse în aplicare cu actori identificați, pentru a atinge obiective specifice.

S-a observat, în toată țara, că crearea unui cadru de consultare, în acest caz programul național de comunicare pentru dezvoltare, este o necesitate care să răspundă preocupărilor funcționarilor de la toate nivelurile.

Obiectivul guvernului este de a dezvolta o comunicare armonioasă pentru a ajuta populația să înțeleagă mai bine sfera mesajelor care stau la baza politicii pe care intenționează să o urmeze. Trebuie menționat, totuși, că problema nu se află întotdeauna în jurul temelor care trebuie tratate, ci absența legăturilor dintre structurile care vizează obiectivele care trebuie atinse constituie principalul blocaj.

Pentru ca comunicarea guvernamentală să fie cu adevărat eficientă, toți factorii de decizie trebuie să vorbească cu o singură voce și diferitele părți interesate sunt de acord asupra naturii informațiilor care trebuie transmise în zonele vizate.

⁴⁶ Ibidem, p. 97

⁴⁷ Leancă I. Evoluția realităților externe. // Tranziția. Retrospective și perspective. - Chișinău, Adept, 2002, p.362.

Revizuiind trecutul, mulți actori ai dezvoltării au fost determinați să facă observații amare: s-au dedicat 30 de ani abordărilor dezordonate și disjuncte care nu au contribuit în niciun fel la trezirea întregii lumi rurale, care în fapt au ales calea de migrare ie către Est fie către Vest. Prin urmare, va fi necesar să oprim această spirală prin implementarea unor acțiuni coerente și concertate, abandonând în același timp metodele care și-au dovedit inutilitatea și ineficacitatea.

Unii analiști consideră că, interesul național și actuala orientare „proeuropeană” a Republicii Moldova, este o dispoziție antirusă legată nu doar de „Memorandumul Kozak”. CSI s-a micșorat de facto cu o treime (dacă e să considerăm izolarea Turkmenistanului, Georgiei) în rezultatul revoluției „rozelor” și schimbarea bruscă geopolitică a Kievului în rezultatul revoluției „portocalii”, cât și a divergențelor dintre Republica Moldova și Federația Rusă. Chiar dacă Moldova, ca Georgia și Ucraina mai continuă să se afle formal în componența CSI, ea nu rareori afirmă că Comunitatea este o organizație nonfuncțională și că a rămas pur și simplu un club al statelor care au făcut parte cândva din ex-URSS⁴⁸.

Relațiile Republicii Moldova cu statele membre ale Uniunii Europene (UE) numără deja 30 de ani, dar evoluția lor a fost cu mult mai lentă decât în cazul altor state europene, iar primii 7 ani au fost caracterizați de lipsa unei strategii ample din ambele părți. Motivul principal al acestei stări de lucruri a fost probabil lipsa unor obiective clare pe care Chișinăul și le-ar fi propus să le realizeze în raport cu statele membre ale UE. Totodată unele acțiuni întreprinse de Executivul de la Chișinău nu au fost în măsură să stimuleze interesul cancelariilor vest-europene pentru Republica Moldova.

La rîndul lor, nici statele vest-europene și respectiv UE ca organizație nu au elaborat o strategie de angajare a Republicii Moldova, plasînd-o într-un context geopolitic cu țările din arealul postsovietic (excepție statele Baltice)⁴⁹, stat din cadrul Comunității și nu din Europa. Au fost mai multe cauze care au stopat acest proces: ponderea regională nesemnificativă (teritoriu și populație mică); încetinirea reformelor; lipsa unor companii importante occidentale care ar fi generat și interesul politic al capitalelor europene; vulnerabilitatea statalității și incertitudinea privind viitorul cauzat de conflictul transnistrean și prezența trupelor rusești pe teritoriul țării; relațiile puțin „înghețate” cu statele vecine Ucraina și România.

Toate acestea au dus la ceia, că, pe de o parte, Moldova a rămas cu mult în urmă față de alte state din Europa de Est și de Sud-Est în raporturile cu Uniunea Europeană.

⁴⁸ Voronin V. Integrarea în structurile europene nu necesită ieșire din CSI. // ”Moldova Suverană”, 2004, 16 septembrie.

⁴⁹ Leancă I. Evoluția relațiilor externe. // Tranziția. Retrospective și etrospective și - Chișinău, Adept, 2002, p.373-374.

Una dintre cheile de cost ale politicii guvernamentale de comunicare va consta în a face cunoscute, prin metodele cele mai ușor de înțeles de toți, funcționarea, funcționarea și formele de intervenție ale diferitelor structuri ale statului, astfel încât locuitorii orașelor și mediul rural poate beneficia de beneficiile unui serviciu public cel mai eficient. Verificat direct pe teren, actualul sistem informațional nu poate permite maselor să devină conștiente de gravitatea situației sărăciei extreme care caracterizează Republica Moldova.

Mai mult, este dificil să se înțeleagă, chiar și pentru anumiți agenți ai statului, că Republica Moldova este pe ultimul loc în Europa în ceea ce privește indicele dezvoltării umane. Ei pun la îndoială o astfel de afirmație, mai ales că nu găsesc pe ecranele televiziunii naționale oameni care să moară de foame. Ar necesita în mod necesar un cadru coerent de comunicare concertată pentru a-i convinge că țara are nevoie de un impuls colectiv pentru a nu rămâne în mod constant în urmă cu alte națiuni ale lumii.

Oficialii au regretat adesea dispersia eforturilor în investiții europene. Dacă ar exista un centru național de integrare pentru întregul sistem de comunicații și o interacțiune între diferitele structuri de stat, am putea evita intervenții dezordonate, astfel încât mai multe proiecte să nu se înființeze în același sector și să întreprindă acțiuni similare.

De asemenea, s-a remarcat faptul că absența unui centru de documentare contribuie la accentuarea deficitului de comunicare între guverne și populație, în special alolingvă. Cu un astfel de instrument, partenerii de dezvoltare ar putea avea acces la informații care să le permită să își redirecționeze acțiunile către zone insuficient dotate din punct de vedere a dezvoltării infrastructurii industriale (în special zonele din sudul Moldovei).

Comunicarea va trebui să joace un rol primordial la nivelul comunităților într-un moment în care vorbim din ce în ce mai mult despre descentralizare. Înseamnă, pentru tehnician, preluarea de către populații a propriului destin, fără interferențe din partea puterii centrale. Cum vor putea populația să asimileze cu ușurință aceste noțiuni de descentralizare, precum și conținutul și conținuturile sale fără o comunicare susținută? Această descentralizare nu poate fi eficientă decât atunci când populația sunt conștiente de amploarea impactului său. De aici și necesitatea urgentă de a stabili o punte pentru comunicarea fluidă între nivelurile central, regional și local și populații.

3.2. Comunicarea strategică în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova

Comunicarea guvernamentală are ca scop stabilirea unei relații între diferitele structuri ale statului, menținerea unui dialog cât mai fructuos între administrație și diferitele straturi ale

comunității naționale, prin implementarea tuturor suporturilor aferente, pentru a facilita circulația informațiilor și a asigura transparența și buna guvernare se traduc în realități concrete. Succesul unei astfel de operații necesită în mod necesar o schimbare de mentalitate și comportament la toate nivelurile.

Comunicarea internațională a făcut posibilă înțelegerea și interpretarea complexității mizelor în relația dintre Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cadrele politice și economice în care misiunea organizației este înscrisă la nivel național, internațional și mondial.

Integrarea funcțiilor de comunicare

Strategia se bazează, pe de o parte, pe coordonarea dintre organe și, pe de altă parte, pe integrarea funcțiilor. Aceasta implică, în special, integrarea relațiilor externe, a informațiilor și a problemelor de conștientizare, astfel încât toate domeniile de activitate să fie complementare și obiectivele, prioritățile și mesajele lor să se consolideze reciproc. Este vorba, de asemenea, de integrarea acestor activități de comunicare externă în procesul decizional operațional și strategic. De exemplu, implicarea specialiștilor în informații în luarea deciziilor asigură faptul că cei care vorbesc în numele Ministerului de Externe sunt familiarizați cu problemele și activitățile implicate și că problemele legate de informații sunt abordate în mod corespunzător, luate în considerare în planificare.

Planificare și anticipare a comunicării internaționale

În general, câmpurile relațiilor externe și ale informației sunt caracterizate de o tendință de a reacționa mai degrabă decât la acțiune. Cu toate acestea, strategia integrată pune accentul pe planificare și pregătire. În acest fel, Ministerul își poate planifica activitățile mai eficient, își poate determina prioritățile și poate fi proactivă în comunicarea externă. Astfel, s-a stabilit un calendar și un plan de lucru anual pentru evenimente la scară largă; pentru acordurile la nivel de guvern, prioritățile au fost stabilite în mod colectiv; au fost pregătite documente de bază pentru personalul de informare; au fost concepute politici de comunicare în caz de criză; au fost dezvoltate strategii de conștientizare adaptate la situații și consolidată prezența pe teren.

Linii directoare privind comunicarea cu presa

Strategia prezintă instruirea în politicile cheie de comunicare externă; propune măsuri periodice, astfel încât personalul să fie informat cu privire la evenimentele majore; și subliniază importanța asigurării respectării obligațiilor personalului în ceea ce privește relațiile de presă. O strategie de comunicare partajată ar fi compromisă dacă membrii personalului neautorizat postează mesaje conflictuale.

Contribuții externe

Ca parte a strategiei, MAIE va continua să se bazeze pe expertiza altora în diferite moduri (au fost deja stabilite rețele și întâlniri regulate cu instanțe, ONG-uri, universități, autorități publice și organizații internaționale). Specialiștii externi au fost consultați pentru a dezvolta strategia integrată. Ministerul trebuie adesea să apeleze la parteneri de bunăvoință pentru a-i ajuta să-și răspândească mesajele.

Comunicarea externă este un proces bidirecțional: nu se referă doar la diseminarea informațiilor, ci și la colectarea de opinii și contribuții de la public și parteneri privilegiați pentru a evalua și îmbunătăți operațiunile și strategiile.

Evaluare

Strategia se bazează pe autoevaluare continuă și analiză a activităților și strategiilor, inclusiv exerciții pentru identificarea „lecțiilor învățate” din fiecare eveniment. În fiecare an, grupul de lucru pentru comunicarea externă analizează și ajustează această strategie în lumina experienței acumulate.

Implementare - activități pe zone

1. Relații externe

Au fost definite mai multe domenii cheie:

Evenimente: în ceea ce privește evenimentele și reuniunile, organismele împărtășesc informații despre evenimentele viitoare; acordă prioritate pe baza rentabilității acestora; evita duplicarea atunci când este necesară participarea unui singur organism; consultații pentru a dezvolta mesaje și obiective comune; pregătire de rapoarte colective; și să stabilească mijloacele de urmărire. **Diseminarea comunicării statelor și instituțiilor:**

Ministerul va continua să își pregătească mesajele, prioritățile și obiectivele comune stabilite în Acorduri și Parteneriate. Relațiile cu acestea din urmă fac parte dintr-un ciclu anual care cuprinde pregătirea documentelor, un ciclu de dialog și de colectare a reacțiilor cu partenerii de dialog și organizarea unui exercițiu de identificare a „lecțiilor învățate” pentru următorul ciclu.

Reuniuni de informare pentru corpul diplomatic: acestea asigură schimbul de informații cu partenerii de dialog. Strategia ajută la dezvoltarea și diseminarea mesajelor cheie, pregătirea prezentărilor mai aprofundate și actualizate și îmbunătățirea continuă a formatului de briefinguri. Același proces va fi utilizat și pentru întâlnirile cu ONG-urile.

Negocierea acordurilor: organismele împărtășesc informații despre intenția lor de a negocia acorduri și stabilesc priorități comune pe termen scurt și mediu pentru acordurile privind interesele naționale. În acest sens, aceștia coordonează obiectivele, strategiile de negociere și redactarea documentelor și înființează o delegație comună care raportează colectiv.

Obiectivele pe termen scurt se concentrează pe dezvoltarea acordurilor de bază (de ex. cu ONU, Uniunea Europeană, Misiunea Națiunilor Unite în Republica Moldova etc) esențiale pentru punerea în aplicare a activităților în situații care fac obiectul de comunicare.

Alte aspecte: strategia de comunicare abordează, de asemenea, colectarea de informații privind canalele de comunicare și solicitările de cooperare; stabilirea de rețele și contacte operaționale, precum și relații cu alte state; activități de teren; integrarea problemelor de relații externe în planificarea discuțiilor; și coordonarea cu donatorii.

În plus, strategia de comunicare abordează obiective pe termen lung, cum ar fi promovarea respectului durabil pentru justiția internațională, drepturile omului etc.

Astfel, prin crearea de rețele care să susțină strategia de comunicare în îndeplinirea sarcinilor sale, Ministerul va permite, de asemenea, partenerilor săi nu numai să ajute, ci și să se ajute reciproc.

Unul dintre obiectivele grupurilor de lucru pentru comunicarea externă este acela de a pune ultimele atingeri unui plan de comunicare în caz de criză, drept exemplu poate fi luat comunicarea strategică în cazul conflictului din estul Ucrainei, sau ocuparea Crimeei.

Pregătirea informațiilor pentru comunicare strategică: documentul informațional solicită pregătirea unor orientări privind limitele dintre confidențialitate și informații divulgabibile; elemente grafice care descriu proceduri de context; documente privind probleme juridice recurente; și grupuri avansate de mesaje.

Instrumente de comunicare: documentul de informații include o serie de instrumente de informare, ar fi un manual pentru jurnaliști; o listă de întrebări frecvente; produse de informare tipărite, radio sau video; și prezentări PowerPoint.

Alte instrumente și mijloace vor fi dezvoltate într-o etapă ulterioară, de exemplu utilizarea TIC, radio și televiziune și coordonarea cu partenerii de discuții. Comunicatele de presă vor fi rezervate evenimentelor mass-media importante, grupul de lucru găsind deja alte mijloace pentru a respecta necesitatea transparenței în cazul evenimentelor mai mici (actualizarea informațiilor de pe site prin exemplu).

Buletinul Ministerului este acum publicat lunar. Pe site-ul web:

Alte activități: Alte activități includ mediatizarea rolului și activităților Minister prin conferințe de presă, diseminarea informațiilor generale și schimburi regulate cu asociații de presă. Acordurile de cooperare cu statele și instituțiile vor include, după caz, un angajament de a spori înțelegerea publică a principiilor și activităților Ministerului.

Birourile externe ale Ministerului dețin servicii de informare. În cele din urmă, sunt lansate inițiative pentru a încuraja foștii stagiați, profesioniști în vizită și personal pentru a sprijini și a disemina mesajele acesteia.

Evaluare și dezvoltare: interviurile trebuie să fie înregistrate și arhivate, mecanismele de analiză a presei (deja în vigoare) sunt utilizate pentru a determina nevoile de informații, iar metodologiile utilizate sunt adaptate pentru a evalua periodic impactul activităților desfășurate.

Conștientizarea informații generale: strategia de comunicare integrată definește cadrul general pentru activitățile de sensibilizare. De obicei sunt pregătite planuri de acțiune de sensibilizare pentru fiecare situație care face obiectul comunicării strategice și vor fi actualizate periodic pe baza situației, a experienței acumulate, a contribuțiilor externe și a evenimentelor.

Planificare: Strategiile de comunicare și activitățile de sensibilizare sunt influențate de contextul în care operează Ministerul și de etapa procedurilor judiciare.

Planificarea se referă la:

- evaluarea contextului;
- se determina nevoile de informare ale comunităților în cauză și sistemul de comunicare bidirecțional adecvat;
- se stabilesc prioritățile;
- se identifică potențiali parteneri și intermediari;
- se efectuează analize de risc și impact;
- se pregătesc planuri de acțiune în conformitate cu stadiul atins în cadrul procedurilor judiciare;
- se elaborează mesaje adecvate; și
- se evaluează impactul activităților de sensibilizare.

Cerințele de securitate, inclusiv a personalului recrutat la nivel local și a potențialilor parteneri, pot limita sfera activităților de informare și uneori necesită utilizarea unor metode ascunse prin ușile din spate.

Instrumente de comunicare: alegerea instrumentelor și tehnicilor de comunicare depinde de situație, natura și nevoile grupurilor țintă, precum și de stadiul atins în procesul legal.

Aceste instrumente includ, în special:

- presa scrisă și vorbită;
- distribuirea de broșuri și campanii de postere;
- diseminarea documentelor și informațiilor instanței;
- instruirea presei;
- site-ul Ministerului;

- organizarea de ateliere și seminarii;
- transmiterea video a ședințelor;
- organizarea dezbaterilor.

Implementare: Coordonarea internă este esențială pentru optimizarea activităților de sensibilizare. Secțiunea de informații și documentare a registrului ședințelor de comunicare este responsabilă pentru planificarea și implementarea programului de informare. Acest lucru nu se poate face fără coordonarea și consultarea între diferitele secțiuni și direcții (inclusiv secțiunile responsabile pentru informare) și alte organe ale Ministerului, astfel încât mesajele să fie transmise, detaliate și coerente, și resursele utilizate cu înțelepciune.

Această coordonare este supravegheată de Secția de informații și documentare din cadrul grupului de lucru pentru comunicarea externă. Această secțiune supraveghează, de asemenea, coordonarea planificării, pregătirii și implementării activităților de informare între sediul central și birourile de teren.

Prezență pe teren: Planificarea biroului și pregătirea bugetului ia acum în calcul personalul și bugetul alocat activităților de sensibilizare a campaniei de informare. Ministerul trebuie să aibă resurse suficiente atât la sediul central, cât și în birourile sale de teren pentru a-și desfășura efectiv activitățile de informare.

3.3. Concluzii la al treilea capitol

Pe parcursul a mai bine de 3 decenii de independență, Republica Moldova, situată geografic în centrul Europei, cu greu și-a definit interesul național, căutându-și un loc mai avantajos pe arena politicii internaționale și adoptând mai mult un proces de europenizare internă decât un proced de integrare europeană.

Dacă lipsa unor priorități clare în politica externă în perioada incipientă a dezvoltării noastre ca stat independent poate fi explicată prin lipsa de experiență, de informații pertinente despre procesele ce se desfășurase pe continentul european, menținerea aceleiași situații de incoerență și inconsistență este greu de lămurit.

Informarea, educarea și divertismentul au fost tripticul fundamentului de bază al misiunii media. Această activitate a inclus totuși axe prioritare care au constat în colectarea și prelucrarea informațiilor pentru a explica orientările definite de autoritățile publice pentru a sprijini acțiunea statului, justificând în același timp susținătorii și schițând perspectivele care trebuie atinse.

Încă de la început, organismele de informare publică au fost în slujba statului, ale căror interese esențiale le servesc și în a căror extindere se află cel al națiunii. În acest context, mass-media reprezintă o legătură între stat și populații.

În consecință, menținerea comunicării între administrație și cetățeni, prin stabilirea unui dialog permanent, relațiile de înțelegere reciprocă ar trebui să conducă în cele din urmă la relații armonioase esențiale pentru orice acțiune de dezvoltare. Informațiile transmise în acest mod ar trebui să contribuie la clarificarea ambiguităților și, dacă este necesar, să elimine orice neînțelegere care poate apărea ca urmare a unor poziții și opinii divergente cu autoritățile publice.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Intersecția dintre cercetare și intervenție pe probleme de comunicare internațională și interculturală ridicată de implementarea unei strategii de gestionare a conținutului pentru site-ul web al unei organizații a societății civile din regiunea Marilor Lacuri din Africa a evidențiat anumite provocări și paradoxuri ale teorizării a comunicării și exercitarea rolului comunicării într-un ținut marcat de conflicte politice, de securitate și umanitare. Utilizarea diferitelor concepte multidisciplinare de comunicare a fost necesară pentru a înțelege și interpreta complexitatea realității acestui mediu în care se desfășoară intervenția și din care se desfășoară cercetarea. Acesta este modul în care conceptul de comunicare pentru dezvoltare, relația dialogică dintre drepturile omului și comunicare, teoria critică a globalizării și teoria critică a utilizării TIC într-un context al țărilor în curs de dezvoltare.

Aceste concepte sunt în mod evident necesare în prezent, când lumea se confruntă cu un dezechilibru crescător, precum și cu o reapariție a anumitor naționalisme etnice. De asemenea, detaliile conceptuale vizează - pe lângă cele menționate anterior - concepte la fel de eterogene precum cele de cultură, glocalizare, hegemonie, imperialism, globalizare, putere etc.

Trei perspective viitoare par inevitabile:

- 1) necesitatea de a oferi detalii conceptuale asupra conceptelor utilizate în mod tradițional în comunicarea internațională;
- 2) actualizarea subiectelor studiilor de comunicare internațională cu privire la schimbările observate în pierderea puterii țărilor occidentale în comparație cu țările anterior dominate; și
- 3) reînnoirea metodologică în comunicarea internațională. Cu toate acestea, aceste perspective ar fi incomplete dacă problemele etice și perspectiva critică din comunicarea internațională nu ar fi asociate.

În comunicarea internațională trebuie să se concentreze pe concepte integrative, precum cele de încrucișare, hibridizare, coeduție, postmodernism și postmodernitate. De asemenea, trebuie să revizuiască conceptele de capitalism, imperialism, hegemonie, participare democratică, guvernare, terorism, sărăcie

În acest sens, cercetarea internațională în domeniul comunicării ar beneficia de analize și posturi de direcționare care să îi permită să se distanțeze de orice contingentă economică sau politică și de orice considerație ideologică. Prin urmare, este urgent ca comunicarea internațională să favorizeze o perspectivă etică și critică ca bază în analizele care vor fi făcute ale diferitelor practici de lucru la scară internațională.

În legătură cu dezvoltarea canalelor internaționale, industriile culturale necesită o atenție sporită în comunicarea internațională: dacă reflecțiile asupra industriilor culturale nu sunt noi,

evoluțiile din acest domeniu în secolul XXI oferă perspective interesante de cercetare. Astfel, studiile de caz specifice privind industriile culturale naționale din țările emergente trebuie favorizate.

Cealaltă perspectivă de viitor în comunicarea internațională este social media. În timp ce cercetarea în comunicare și dezvoltare s-a concentrat pe TIC, noile practici, cu telefoane mobile sau rețele sociale care plasează utilizatorii în centrul dispozitivului tehnic, favorizând colaborarea între utilizatori în producție și distribuție, sunt acum în centrul comunicării internaționale, nu ar trebui să se mai limiteze la problema dezvoltării economice. Astăzi, problema „fluxului liber de informații în era digitală” necesită o gândire atentă.

În plus, nivelurile de cercetare internațională în comunicare ar trebui să fie în același timp micro, meso și macro. Într-o relație reciprocă, dimensiunile macro care afectează statele, conglomeratele sau organizațiile internaționale pot fi semnificative numai dacă individul mediu face parte, de asemenea, din analiză. În plus, dacă o anumită tradiție a cercetării internaționale în comunicare a favorizat metodele de cercetare calitative, perspectivele viitoare sunt conduse să integreze metode mixte de cercetare care să integreze mai multe tradiții metodologice.

Efectuând o analiză retrospectivă a relațiilor Republicii Moldova în contextul proceselor integraționiste, se observă o vădită contradicție între interesul național vis-à-vis de integrarea europeană și de integrarea în CSI.

Lipsa comunicării, care a constituit obstacolul major care a împiedicat, de ani de zile, stabilirea unui dialog care să aducă administrația mai aproape de cetățeni și a încetinit fluxul de informații între diferitele compartimente ale societății, a fost simțită dureros la implementarea programului de ajustare structural cu normele UE și comunicare procesului de integrare europeană.

BIBLIOGRAPHIE

1. Agbobli, C. (2011). L'endocentricité et l'utopie : des révélateurs des défis et des opportunités de la communication internationale ?. Dans C. Agbobli et G. Hsab (dir.), *Communication internationale et communication interculturelle : regards épistémologiques et espaces de pratique* (p. 71-93), Sainte-Foy, Québec : Presses de l'Université du Québec.
2. Agbobli, C. et Rico de Sotelo, C. (2005). La communication internationale, le développement et l'interculturalité : la pratique du stage, son imaginaire et son enjeu théorique. Dans J. Saint-Charles et P. Mongeau (dir.), *Communication : horizons de pratiques et de recherche* (p. 185-214), Sainte-Foy, Québec : Presses de l'Université du Québec.
3. Ali, S., Khalid, M. (2008). U.S. mass media and Muslim world : portrayal of Muslims by news- week and time. *European Journal of Scientific Research* 21(4) : 554–580.
4. Amin, S., Arrighi G., Gunder Frank A. et Wallerstein, I. (1990). *Transforming the Revolution : Social Movements and the World-System*. New York : Monthly Review Press.
5. Anderson, Benedict. 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism*, rev. ed. London: Verso.
6. Attali, J. (2014). *La francophonie et la francophilie, moteurs de croissance durable* (Rapport à François Hollande, président de la République française). Paris, France : Direction de l'information légale et administrative.
7. Boyd-Barrett, O. (1977). *Media Imperialism : Towards an International Framework for the Analysis of Media Systems*. Dans J. Curran, M. Gurevitch et J. Woollacott (dir.), *Mass Communication and Society* (p. 116-135), Londres, Angleterre : Edward Arnold.
8. Brunel, G., Charron, C.-Y. (dir.). (2002). *La communication internationale : mondialisation, acteurs et territoires socioculturels*. Boucherville, Québec : Gaétan Morin éditeur.
9. Carnoy, M., & Castells, M. (2001). Globalization, the knowledge society, and the Network State: Poulantzas at the millennium. *Global Networks* 1:1–18.
10. Chang, T.-K. (2010). Changing global media landscape, unchanging theories? International communication research and paradigm testing. In G. J. Golan, T. J. Johnson, & W. Wanta, eds., *International communication in a global age* (pp. 8–35). New York: Routledge.
11. Chang, T.-K., Berg, P., Fung, A. Y.-H., Kedl, K. D., Luther, C. A., & Szuba, J. (2001). Comparing nations in mass communication research, 1970–1997: A critical assessment of how we know what we know. *Gazette* 63: 415–34.
12. Cohen, Eliot A. 1996. "A Revolution in Warfare," *Foreign Affairs*, March/April: 37-54.
13. Commission on Global Governance. 1995. *Our Global Neighborhood*. New York: Oxford University Press.

14. Douai, A, Auter, P et Domangue, D. (2013). The “News Blog” : Social Media and Global News Coverage of the Arab Democracy Spring. Dans R. D. Berenger (dir.), *Social Media go to War : Unrest, Rebellion and Revolution in the Age of Twitter* (p. 495-510). Washington, DC : Marquette Books.
15. Fischer, H. D. et Merrill, J. C. (1974). *International Communication* (2e éd.). New York, NY : Hastings House.
DOI : [10.1080/10948007709489076](https://doi.org/10.1080/10948007709489076)
16. Fortner, R. S. (1993). *International communication: History, conflict, and control of global metropolis*. Belmont, CA: Wadsworth.
17. Fougeyrollas, P. (1987). *La Nation. Essor et déclin des sociétés modernes*. Paris, France : Fayard.
18. Frederick, H. H. (1993). *Global communication and international relations*. Belmont, CA: Wadsworth.
19. Fuchs, C. (2010). New imperialism : Information and media imperialism ?. *Global Media and Communication*, 6(1), 33-60.
20. Ganley, Gladys D. 1992. *The Exploding Political Power of Personal Media*. Norwood, NJ: Ablex.
21. Gerhards, J. et Schäfer, M. S. (2014). International Terrorism, Domestic Coverage ? How Terrorist Attacks are Presented in the News of CNN, Al Jazeera, the BBC, and ARD. *International Communication Gazette*, 76(1), 3-26.
DOI : [10.1177/1748048513504158](https://doi.org/10.1177/1748048513504158)
22. Golea A. Republica Moldova între Est și Vest. // „De facto”, 2001, 21 august; Uglov D. Particularitățile orientării naționale sau dilema între integrarea Europeană și politica estică. // Profit. 2001, N3; Filipescu N. Occidentalizarea post-comunistă. - Iași, POLIROM, 2002, p.13.
23. Goody, J. (1977). *The Domestication of the Savage Mind*. Londres, Angleterre : Cambridge University Press.
24. Greig, J. M. (2002). The end of geography? Globalization, communications, and culture in the international system. *Journal of Conflict Resolution* 46:225–43.
25. Huntington, S. P. (2007). *Le choc des civilisations* (2e éd.). Paris, France : Odile Jacob.
DOI : [10.3917/comm.066.0238](https://doi.org/10.3917/comm.066.0238)
26. International Association for Media and Communication Research (IAMCR). (s.d.). History of IAMCR. Repéré à <http://iamcr.org/history/articles/307-aieri-une-histoire-en-quelques-mots.html>

27. International Communication Association (ICA). (s.d.). ICA History. Repéré à http://www.icahdq.org/about_ica/history.asp
28. Kamalipour, Y. R., ed. (2007). Global communication. 2nd ed. Belmont, CA: Thomson Wadsworth.
29. Kubler, J. (2011). Les révolutions arabes et le Web 2.0 : Tunisie et Égypte. S.l. : Averroès.
30. Kwon, S.-H. et Kim, J. (2013). From Censorship to Active Support : The Korean State and Korea's Cultural Industries. *The Economic and Labour Relations Review*, 24(4), 517-532. DOI : [10.1177/1035304613508873](https://doi.org/10.1177/1035304613508873)
31. Ladrech Robert- "Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France", *Journal of Common Market Studies*, 1994, p. 69
32. Lafrance, J.-P., Laulan, A.-M. et Rico, C. (dir.) (2006). Place et rôle de la communication dans le développement international. Québec, Québec : Presses de l'Université du Québec.
33. Leancă I. Evoluția realităților externe. // *Tranziția. Retrospective și perspective*. - Chișinău, Adept, 2002
34. Leancă I. Evoluția relațiilor externe. // *Tranziția. Retrospective și perspective și* - Chișinău, Adept, 2002, p.373-374.
35. Lecomte, R. (2011). Révolution tunisienne et Internet : le rôle des médias sociaux. *L'Année du Maghreb*. Repéré à <http://anneemaghreb.revues.org/1288> DOI : [10.4000/anneemaghreb.1288](https://doi.org/10.4000/anneemaghreb.1288)
36. Maletzke, G. (1974). Intercultural and International Communication. Dans H. D. Fischer et J. C. Merrill (dir.), *International communication* (2e éd. ; p. 477-484), New York, NY : Hastings House.
37. Mattelart, T. (2002). *La mondialisation des médias contre la censure*. Bruxelles, Belgique : Éditions De Boeck Université. DOI : [10.3917/dbu.matte.2002.01](https://doi.org/10.3917/dbu.matte.2002.01)
38. Mattelart, T. (2014). Les enjeux de la circulation internationale de l'information. *Revue française des sciences de l'information et de la communication*, (5). Repéré à <http://rfsic.revues.org/1145>
39. Mosco, V. (1996). *The Political Economy of Communication : Rethinking and Renewal*. London, Angleterre/Thousand Oaks, CA/New Delhi, Inde : Sage Publications. DOI : [10.4135/9781446279946](https://doi.org/10.4135/9781446279946)
40. Mowlana, H. (1997). *Global Information and World Communication* (2e éd.). London, Angleterre : Sage Publication.

41. Ogan, C., Willnat, L., Pennington, R. et Bashir, M. (2014). The Rise of Anti-Muslim Prejudice : Media and Islamophobia in Europe and the United States. *The International Communication Gazette*, 76(1), 27-46.
42. Pană Aandra-Dina- Europeanizarea în media transnaționale, teză de doctorat, SNSPA, București, 2011
43. Park, H.-W. (1998). A Gramscian Approach to Interpreting International Communication. *Journal of Communication*, 48(4), 79-99.
DOI : [10.1111/j.1460-2466.1998.tb02771.x](https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1998.tb02771.x)
44. Proulx, S., Millette, M. et Heaton, L. (dir.) (2012). *Médias sociaux : enjeux pour la communication*. Québec, Québec : Presses de l'Université du Québec.
45. Radaelli Claudio, *The Politics of Europeanisation: Theory and Analysis*, Oxford University Press, Oxford, 2003, p.30
46. Saca V. *Interese politice și relații politice. Dimensiuni tranzitorii*. - Chișinău, USM, 2001
47. Said, E. (1997). *Covering Islam : How the Media and the Experts Determine How We See The Rest Of The World*. New York, NY : Vintage Books.
48. Schiller H. I. (1976). *Communication and Cultural Domination*. New York, NY : Routledge.
DOI : [10.4324/9781315179162](https://doi.org/10.4324/9781315179162)
49. School of International Service (SIS). (s.d.). *International Communication (SIS). Overview*. Repéré à <http://www.american.edu/sis/ic/Overview.cfm>
50. Schramm, W. L. (1966). *L'information et le développement national : le rôle de l'information dans les pays en voie de développement*. Paris, France : UNESCO.
51. Speech of the HR/VP Federica Mogherini at the Culture Forum in Brussels, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/5164_en
52. Stevenson, R. L. (1992). Defining international communication as a field. *Journalism Quarterly* 63:543–53.
53. Stoiciu, G. (2011). La communication interculturelle comme champ d'études : histoire, carte et territoire. Dans C. Agbobli et G. Hsab (dir.), *Communication internationale et communication interculturelle : regards épistémologiques et espaces de pratique* (p. 45-70), Sainte-Foy, Québec : Presses de l'Université du Québec.
54. Street, M. D. (1997). Groupthink: An examination of theoretical issues, implications and future research suggestions. *Small Group Research* 28:72–93.
55. UNESCO (2005). *Convention sur la protection et la promotion de la diversité des expressions culturelles*. Paris, France : UNESCO.

56. Voronin V. Integrarea în structurile europene nu necesită ieșire din CSI. // "Moldova Suverană", 2004, 16 septembrie.

57. Wasko, J., Murdock, G. et Sousa, H. (2011). The Handbook of Political Economy of Communications. Hoboken, NJ : Wiley-Blackwell.

DOI : [10.1002/9781444395402](https://doi.org/10.1002/9781444395402)

TEZEA.NMD